

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp | Företagsekonomi C | Höstterminen 2014

Coworking

– En explorativ fallstudie om hur fenomenet manifesterats på fyra platser i Stockholm.

Av: Adina Lee Radway & Fredrik Eriksson
Handledare: Yohanan Stryjan
Examinator: Besrat Tesfaye

C-uppsats i Företagsekonomi vid Södertörns högskola.

Coworking

– En explorativ fallstudie om hur fenomenet manifesterats på fyra platser i Stockholm.

– En studie av Coworking som fenomen

Författare: Adina Lee Radway &

Fredrik Eriksson

Program: KKE (Konst, kultur och ekonomi)

Handledare: Yohanan Stryjan

Examinator: Besrat Tesfaye

Termin: HT 2014

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	sida 1-3
2.	Bakgrund.....	sida 3-4
3.	Översikt & problemformulering.....	sida 4-5
4.	Coworking som fenomen.....	sida 5-6
4.1.	Vad är en coworking plats?.....	sida 6
4.2.	Vad är ett community?.....	sida 6
4.3.	Vad är sociala nätverk?.....	sida 6
4.4.	Vad är det sociala rummet.....	sida 7
4.5.	Tolkning av ordet serendipity.....	sida 7
5.	Syfte & Frågeställning.....	sida 7
6.	Tidigare forskning.....	sida 8
6.1.	Aktivitetsteorin.....	sida 8-9
6.2.	Weak and Strong Ties Teori.....	sida 10-11
7.	Metod.....	sida 11
7.1.	Val av uppsatsämne.....	sida 11-12
7.2.	Val av undersökningsobjekt.....	sida 12
7.3.	Population.....	sida 12
7.4.	Kvalitativ forskningsmetod.....	sida 12-13
7.5.	Kathleen M. Eisenhardts metod.....	sida 13-14
7.6.	Definition av fallstudie.....	sida 14
7.7.	Urval & intervjuer.....	sida 15
8.	Presentation av intervjuresultat.....	sida 15
8.1.	Entreprenörskyrkan.....	sida 16
8.1.1.	Plats.....	sida 16
8.1.2.	Koncept.....	sida 17
8.1.3.	Ledning.....	sida 17
8.1.4.	Medlemskap & Nätverkande.....	sida 17-18
8.1.5.	Gemenskap.....	sida 18
8.1.6.	Definitionen av fenomenet Coworking.....	sida 19

8.1.7. Sammanfattande tabell.....	sida 19-20
8.1.8. Ledning kontra medlemmar.....	sida 20
8.2. Coffice.....	sida 20
8.2.1. Plats.....	sida 20-21
8.2.2. Koncept.....	sida 21
8.2.3. Ledning.....	sida 21-22
8.2.4. Medlemskap & Nätverkande.....	sida 22
8.2.5. Gemenskap.....	sida 23
8.2.6. Definitionen av fenomenet Coworking.....	sida 23
8.2.7. Sammanfattande tabell.....	sida 24
8.2.8. Ledning kontra medlemmar.....	sida 25
8.3. Hoffice.....	sida 25
8.3.1. Plats.....	sida 25-26
8.3.2. Koncept.....	sida 26
8.3.3. Ledning.....	sida 27
8.3.4. Medlemskap & Nätverkande.....	sida 27
8.3.5. Medlemskapsregler.....	sida 27-29
8.3.6. Gemenskap.....	sida 29
8.3.7. Definitionen av fenomenet Coworking.....	sida 29
8.3.8. Sammanfattande tabell.....	sida 30
8.3.9. Ledning kontra medlemmar.....	sida 31
8.4. Studioverket.....	sida 31
8.4.1. Plats.....	sida 31-32
8.4.2. Koncept.....	sida 32
8.4.3. Ledning.....	sida 33
8.4.4. Medlemskap & Nätverkande.....	sida 33-34
8.4.5. Gemenskap.....	sida 34
8.4.6. Definitionen av fenomenet Coworking.....	sida 34
8.4.7. Sammanfattande tabell.....	sida 35
8.4.8. Ledning kontra medlemmar.....	sida 36
9. Analys.....	sida 36-37

9.1.	Den tredje platsen.....	sida 38-39
9.2.	Platsutformning.....	sida 39
9.3.	Spatial analys.....	sida 40
9.3.1.	Visuell öppenhet.....	sida 40-41
9.3.2.	Tillgänglighet.....	sida 41
9.3.3.	Densitet.....	sida 42
9.3.4.	Flexibilitet	sida 42
9.3.5.	Inredning.....	sida 43-44
9.3.6.	Hoffice som en rörlig plats.....	sida 44
9.4.	Upprätthållning av plats.....	sida 44
9.4.1.	Regler.....	sida 44
9.4.2.	Hoffice.....	sida 44-45
9.4.3.	Coffice.....	sida 45
9.4.4.	Entreprenörskyrkan.....	sida 45
9.4.5.	Studioverket.....	sida 46
9.4.6.	Jämförande tabell & reflektioner.....	sida 47-48
9.4.6.1.	Reflektioner.....	sida 48-49
9.5.	Produktion av tillfällighet.....	sida 49-51
9.6.	Aktivitetsteorin.....	sida 51
9.6.1.	Subjekt & Objekt.....	sida 52
9.6.2.	Verktyg.....	sida 52
9.6.3.	Community.....	sida 52
9.6.4.	Maktförhållanden genom sociala nivåer.....	sida 52
9.6.5.	Regler.....	sida 52
9.6.6.	Potentiellt delat objekt.....	sida 53
10.	Slutsats.....	sida 53-54
11.	Diskussion om framtida forskning.....	sida 54-55
12.	Referenslista.....	sida 56-58

1. Inledning

”Jag är 36 år, frilansskribent och redaktör. Jag tröttnade på att arbeta själv och på ett vanligt kontor. Jag sökte mig till Coffice och helt ärligt blev jag kär. Nu har jag varit en fast medlem i 1,5 år och jag längtar hit när jag inte är här. [...] att lära känna människor från andra branscher vidgar ens syn och kontaktnät när man på ett så enkelt och naturligt sätt kan ta kontakt med personer runtomkring.

– Johanna Broman

Arkitekten och forskaren Frank Duffy talar om att vi idag genomgår en kontorsrevolution. I sin artikel ”Justifying place in a virtual world” beskriver han kontorsutvecklingen i relation till den teknologiska utvecklingen och menar att förändringen är en viktig del i förståelsen av hur kunskapsbaserat arbete ska komma att ackommoderas i en allt mer virtuell framtid.¹

Kortfattat summerar han utvecklingen de senaste 100 åren i tre faser. Den första fasen kom i början av 1900-talet med uppkomsten av den inflytelserika förespråkaren av ”Scientific management” Frederick Taylors ”Tayloristiska kontor”. I en strävan efter effektivitet och mer ledningskontroll så konstruerades kontoren i syfte att skapa tydliga hierarkiska uppdelningar. Skapandet av standardiserade och så kallade ”öppna kontorslandskap” möjliggjorde att ledningen kunde vidmakthålla en ständig övervakning över de anställda.²

Efter många år av experimenterande med öppna kontorslandskap så kom den andra fasen under mellankrigstiden, nämligen utvecklingen av ”slutna cellkontor”. Kontoren kan beskrivas som de öppna kontorslandskapens raka motsatts. Kontoren var nu utformade utefter demokratiska principer och de anställda fick egna rum omslutna med väggar, i samma storlek och likartad utformning. Kontoren syftade till att främja det enskilda arbetet.³

¹ Duffy (2007), http://www.aecom.com/deployedfiles/Internet/Capabilities/Design%20and%20Planning/Strategy%20Plus/FDuffy_Connected%20Real%20Estate.pdf, s. 122-123

² Duffy (2007), http://www.aecom.com/deployedfiles/Internet/Capabilities/Design%20and%20Planning/Strategy%20Plus/FDuffy_Connected%20Real%20Estate.pdf, s. 124

³ Höjd och Jaxelius (2010) <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=1613328&fileOId=1613329>, s.13

Den tredje fasen kom i början av 1980-talet och Duffy talar om utvecklingen av ”The network office”. Han beskriver utvecklingen som den fysiska konsekvensen av den snabba IT-utvecklingen.⁴ I och med 1990-talets ökade tillgång och användande av IT-lösningar så kom ”Flexkontoret”. Ett Flex- eller aktivitetsbaserat kontor är ofta uppbyggt i olika zoner som syftar till att stödja olika typer av arbete. Zonerna skapas genom möblering och förhållningssätt. På dessa kontor råder en total avsaknad av fasta arbetsplatser. De anställda väljer den miljö och plats som passar bäst för stunden.⁵ I och med denna utveckling så började allt fler arbeta hemifrån vilket gjorde att det tillslut inte behövdes en plats för varje anställd.⁶

I takt med att yrken idag blir allt mer kunskapsbaserade, rörliga och individuella så ställs det även nya krav på utvecklingen av kontors- och kommunikationslösningar.⁷ Dagens nya kommunikationsteknologier möjliggör att människor kan arbeta i princip när som helst och var som helst. Detta innebär att det blir allt vanligare att människor väljer att arbeta t.ex. hemifrån, bibliotek, hotellobbys eller caféer. Denna geografiska rörlighet skapar onekligen en enorm frihet över hur, när och var arbetet bedrivs och det är för många en väldigt åtråvärd arbetssituation som ger människor stora fördelar när det kommer till att få ihop det stora livspusslet.⁸

Johan Thelander som är en av delägarna i företaget Dilettant AB beskriver att de har riktat in sig mot socialt entreprenörskap och utvecklingen av nya mötesplatser där människor utan kontor kan träffas och arbeta tillsammans. Thelander menar att i samma takt som flexibiliteten har ökat i arbetslivet så har även otryggheten ökat. Han menar att människor alltid kommer ha ett behov av att känna sig del av en gemenskap och att det idag därför är viktigt att utveckla nya arbetssätt som motverkar arbetsmässig avskiljsamhet.⁹

Redan på 1980-talet uppkom så kallade kontorshotell där människor fick möjligheten att hyra en kontorsplats under kortare som längre perioder, där de kunde dela kontor tillsammans med människor från andra branscher.

Det har även vuxit fram mer avancerade kontorshotell som ”Inkubatorer”. Dessa är kopplade till

⁴ Duffy (2007), http://www.aecom.com/deployedfiles/Internet/Capabilities/Design%20and%20Planning/Strategy%20Plus/FDuffy_Connected%20Real%20Estate.pdf, s. 122-123

⁵ Vasakronan(2015) <http://vasakronan.se/den-smarta-arbetsplatsen/aktivitetsbaserat-kontor>

⁶ Gutavsson (2014) <http://www.iss-studenttorget.se/PDF/Aktivitetsbaserat.pdf>, s.21

⁷ TDC Konotrsvolutionen (2015) <http://www.kontorsrevolutionen.se/>

⁸ TDC Konotrsvolutionen (2015) <http://www.kontorsrevolutionen.se/>

⁹ Dilettant AB (2015) http://allmannakontoret.se/koncept/utgangspunkter_och_perspektiv.html#top

universitet eller investmentbolag och erbjuder inte bara en kontorsplats utan även coaching, nätverk och ibland kapital.¹⁰

Det är ur dessa arbetsformer som fenomenet Coworking har vuxit fram. I denna uppsats kommer vi att undersöka innebörden av coworking och utformningen av så kallade coworking platser i Stockholm. I vår undersökning har vi valt att inrikta oss på fyra olika typer av coworking platser. Närmare bestämt; Entreprenörskyrkan, Coffice, Hoffice och Studioverket.

2. Bakgrund

Under de senaste åren har en tydlig förändring skett på arbetsmarknaden. Digitaliseringen har skapat en ny typ av kommunikation mellan människor och betydelsen av avstånd i tid och rum har ändrats.¹¹ I rapporten Internetframsyn Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien- (IVA)¹², skriver Lena Treschow Torell och Jan Uddenfeldt att;

”De nya kommunikationsteknologierna bidrar till en hållbar utveckling, inte minst för att attrahera kompetens, minska behovet av fysiska möten, frigöra resurser, minska den personliga stressen och bidra till minskad klimatpåverkan.”¹³

Även om många är eniga att den geografiska mobiliteten har bidragit till en hållbar utveckling och att den nya arbetssituationen ofta präglas av ett starkt engagemang, så har det även lyfts fram negativa aspekter. Under årens lopp och i och med den teknologiska och organisatoriska utvecklingen, har synen på arbete förändrats. Innan utvecklingen av mobiltelefoner och Internet var det en självklarhet att anställda var tvungna att befinna sig på kontoret under fasta tider. För att kunna vara tillgängliga per telefon, fax eller för att kunna använda sig av de kontorsmaskiner och stationära datorer som fanns tillgängliga. Inget av detta är längre nödvändigt eftersom människor idag kan bli nådda och ha tillgång till data i princip överallt. Mobiltelefoner, laptops, och e-mail har ersatt den uråldrade och platsbundna teknologin. Det enda som fortfarande bara är möjligt på kontoret är spontana eller inplanerade face-to-face interaktioner mellan anställda. I sin masteruppsats ”Creativity & Space. The Power of Ba in coworking spaces” skriver Christian Stumpf att i och med att den pågående automatiseringen av rutinmässiga-, icke-rutinmässiga uppgifter blir fokus numera istället alltmer på uppgifter som involverar

¹⁰ Valentin (2014) <http://blogg.entreprenor.se/foretagsamt/bli-rik-pa-att-kontora-ratt-sju-till-vagar-framgang/>

¹¹ Toivanen, Seifarth (2010) http://www.arbetetsmuseum.se/images/stories/PDF_mapp_1/Rum_for_arbete_rapport.pdf

¹² *Internetframsyn stöds av Bird & Bird, Ericsson, HiQ, ISOC-SE, PTS, Svenska Stadsnättsföreningen, TDC, Telenor, TeliaSonera, 3 och Vinnova.*

¹³ Toivanen, Seifarth (2010) http://www.arbetetsmuseum.se/images/stories/PDF_mapp_1/Rum_for_arbete_rapport.pdf

kreativitet.

Arbete blir allt mer kunskaps- och kreativitetsbaserat och direktkopplat till enskilda personer. Ur detta har en allt växande och självständig arbetsgrupp av skickliga frilansare, som säljer sitt kunnande, föddes. Dem är självständiga och tänker i form av nätverk och inte i hierarkier.¹⁴ Stumpf skriver att ”Digital Bohemians” är den mest extrema formen av egenföretagare. Gruppen som kan ses som en del av Floridas ”Creative Class” har ingen fast definition av vad arbete är. Dem är inte platsbundna och kan utföra sitt arbete överallt så länge de har en laptop och internetuppkoppling.¹⁵ Enligt Stumpf ser dem en fast anställning som ett hot snarare än ett löfte och de föredrar att få betalt för ”ett stycke” arbete hellre än ”ett stycke” tid eftersom kvaliteten i kreativt arbete inte korrelerar med hur mycket tid som investeras. De är ”the Digital Bohemians” som myntat begreppet coworking.¹⁶

3. Översikt & problemformulering

I vår uppsats kommer vi att undersöka fenomenet *coworking* och utformningen av så kallade *coworking platser* i Stockholm. I vår undersökning har vi valt att inrikta oss på fyra olika typer av coworking platser närmare bestämt, Entreprenörskyrkan, Coffice, Hoffice och Studioverket.

I Entreprenörskyrkan sitter 65 företagare i ett öppet kontorslandskap. Dessa innefattar allt från start-ups, frilansare till enskilda bolag som alla ingår i en delad gemenskap. Entreprenörskyrkan drivs av fyra entreprenörer som delar uppfattningen att framgång når man genom att inte skilja mellan privatliv och affärer.

Coffice är en kombination av kontor och café där medlemmarna erbjuds en arbetsmiljö med hela kontorshotell-paketet¹⁷, men det går även att förvandla caféet till dagens skrivbord helt fritt under öppettiderna.

Hoffice är ett koncept som går ut på att man jobbar hemma hos och ihop med andra personer. Det är ingen medlemsavgift utan man stöttar varandra med både arbetsgemenskap och disciplin.¹⁸

Slutligen Studioverket vars koncept handlar om att erbjuda kreativa och unika arbetsmiljöer för en blandning av entreprenörer. Syftet med verksamheten är att främja kreativitet och produktivitet genom att skapa ett nätverk som skapar synergier.¹⁹

¹⁴ Stumpf (2013) https://www.zu.de/daily-wAssets/pdf/Masterarbeit_Stumpf_Daily.pdf, s.3

¹⁵ Stumpf (2013) https://www.zu.de/daily-wAssets/pdf/Masterarbeit_Stumpf_Daily.pdf, s. 4

¹⁶ Stumpf (2013) https://www.zu.de/daily-wAssets/pdf/Masterarbeit_Stumpf_Daily.pdf, s. 4

¹⁷ *Kontorshotellet erbjuder kontor för enmansföretag, små företag och filialer. Du får ett komplett och fullt möblerat kontor, som du även kan förse med egen utrustning om du önskar och tillgång till gemensamma ytor och funktioner.* <https://sites.google.com/a/uppsalakontor.se/uppsalakontor/vad-aer-ett-kontorshotell>

¹⁸ Lagerkranz (2014) http://www.svd.se/naringsliv/karriar/kollektivt-hemmajobb-ny-trend_4067349.svd

¹⁹ Studioverket (2014) <http://studioverket.se/om-studioverket>

Den centrala problemställningen i vår undersökning är till vilken utsträckning det faktiskt finns en delad gemenskap mellan medlemmarna och organisatörerna på dessa coworking platser? Vid första anblick framstår det ju som att det finns ett starkt samarbete och utbyte mellan medlemmarna men är det så i verkligheten? Hur ser medlemmarna själva på gemenskapen, vad ser de som möjligheter i att arbeta mot bredare fördelning av kunskap, idéer och erfarenhet? En annan viktig del av vår undersökning är användandet av plats. I och med att samtliga av våra respondenter endast är beroende av sin laptop för att kunna utföra sitt arbete och inte bundna till arbetsplatsen som plats, vill vi undersöka om eller vad utformningen av platsen har för betydelse för coworking som fenomen. Vi kommer därför att göra en spatial analys av platserna.

4. Coworking som fenomen

I artikeln "Building new places of the creative economy. The rise of coworking spaces" skriver Bruno Moriset att även om begreppet coworking har uppmärksammats i media under de senaste åren så har det i dagsläget fortfarande inte gjorts någon djupare forskning kring det allt växande fenomenet.²⁰

Detta blev onekligen en stor utmaning för oss i vår undersökning. Vi fick anta att uppfattningen om vad coworking är något kan tolkas på olika sätt. För att kunna skapa en förståelse av begreppet fokuserar vår undersökning huvudsakligen på uppfattningen hos representanter från fyra coworking platser. Vi har sedan vävt ihop deras uppfattning, våra observationer, en spatial analys och sedan kopplat det till de publicerade böcker och artiklar som fanns tillgängliga för att sedan skapa oss en djupare förståelse.

Eftersom coworking är så community-baserat inser vi att det är svårt att skapa en generell definition av begreppet. Utifrån våra respondenters uppfattning kan vi kortfattat sammanfatta begreppet som ett fenomen som går ut på att erbjuda en plats för människor från olika branscher utan kontor, där de kan arbeta och vara del av en gemenskap. En gemenskap som bildar ett nätverk ur vilket ett kontinuerligt utbyte av information, synpunkter, tips och stöd uppstår.

Enligt Christian Stumpf har den nya teknologin förändrat världen, människor kan nu arbeta överallt och det är mobiliteten som möjliggjort uppkomsten av coworking. I boken "Coworking: Building Community as a Space Catalyst" skriver Angel Kwiatkowski och Beth Buczynski att coworking är lösningen för frilansare och andra platsobundna professionella som är trötta på isolering i sitt hem eller

²⁰Moriset (2013) https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/914075/filename/Moriset_Coworking_Paper-Utrecht-Conference_Jan-2014.pdf

distractionerna på caféer. Coworking och den gemenskap som uppstår bidrar, enligt Kwiatkowski och Buczynski, inte bara med att uppfylla fysiska, emotionella men även spirituella behov hos människor. I artikeln ”Working alone together: Coworking as Emergent Collaborative Activity” skriver Clay Spinuzzi att allt detta kan summeras i en slogan; ”Working alone together” som är ett motto som förenar de flesta coworking platser delar världen över.²¹

4.1. Vad är en coworking plats?

För att kunna definiera vad en coworking plats är måste vi först undersöka ordet *plats*. Begreppet plats är nämligen ett viktigt koncept inte bara i vår uppsats men även för coworking som ett växande fenomen. Plats kan i vårt fall ha flera olika betydelser och kan därför användas på olika sätt. Vi har valt att tyda begreppet utifrån två sätt, antingen som den fysiska lokaliteten där coworking utförs, det vill säga själva lokalutrymmet och de fysiska bekvämligheter som erbjuds där, eller plats som inte är något fixerat utan mer som en diskurs.²² En diskurs som handlar om att skapa en social och interaktiv plattform som går bortom normen och öppnar upp för en ny typ av dialog mellan människor från olika typer av branscher. Vi kommer härnäst benämna denna ofixerade plats som interaktiv plattform.

4.2. Vad är ett Community?

Ett Community formas inte automatiskt av att människor delar samma plats. Vi definierar ett community utifrån en grupp människor som delar en gemenskap som byggs på vissa sociala band, en tydlig medvetenhet om samhörigheten, och att medlemmarna delar vissa värderingar. Ett starkt Community har ett socialt kapital och dess medlemmar har förmågan att bidra när det kommer till både individuella och delade intressen.²³

4.3. Vad är sociala nätverk?

Med sociala nätverk menar vi alla de relationer som en individ omges av i verkligheten. Både nära som yttliga relationer, och både privat och i arbetsammanhang.²⁴

²¹ Spinuzzi (2012) Working Alone Together: Coworking as Emergent Collaborative Activity

²² Sandahl (2013) <http://www.alicekollektiv.se/annlouisesandahl.pdf>

²³ Surman (2013) <http://muse.jhu.edu.till.biblextern.sh.se/journals/innovations/v008/8.3-4.surman.html>

²⁴ Arvidsson, Eriksson (2013) <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:625588/FULLTEXT02.pdf>

4.4. Vad är det sociala rummet?

I sin bok ”Production of space” definierar Henri Lefebvre det sociala rummet som den symboliska kopplingen mellan plats och människa. Enligt Lefebvre är det sociala rummet inte som en sak bland saker eller en produkt bland produkter, utan något som produceras i nuet på ett ordnat och/eller oordnat sätt.

Vi tolkar detta som att en social plats skapas när människor interagerar med varandra i en gemenskap, vilket gör att platsen i sig skapas i nu tid. I vår uppsats sker detta på ett ordnat sätt, men i andra fall också på oordnade sätt.²⁵

4.5. Tolkning av ordet ”Serendipity”?

Vi definierar begreppet utifrån Sebastian Olmas bok ”The serendipity Machine; ”Serendipity is the increased likelihood of an encounter that will add value to a user’s entrepreneurial activities.”²⁶

Vi har översatt begreppet till ”tillfällighet”. Då vi inom undersökningen behandlar de antalen tillfälligheter som personer inom vår fallstudie möter och hur det kan generera ett utbyte och skapa nya kontakter.

5. Syfte & Frågeställning

Syftet med vår undersökning är att deskriptivt studera och analysera fenomenet coworking i alla dess olika former.

Utifrån det här har vi utvecklat följande frågeställningar;

- Hur har fenomenet coworking tagit form på vissa platser i Stockholm?
- Hur upprätthålls, används och utformas dessa coworking platser?
- Till vilken utsträckning finns en delad gemenskap, ett samarbete och utbyte av kunskap mellan deltagarna på fyra enskilda coworking platser?

²⁵ Lefebvre (1974)

http://www.healthcity2013.be/psaa2013/sites/default/files/shared%20space/Burak/lefebvre_production_space%5B1%5D.pdf, s. 73

²⁶ Olma (2013) https://www.seats2meet.com/downloads/The_Serendipity_Machine.pdf, s.26

6. Tidigare Forskning

Eftersom vi i vår undersökning använt oss av Eisenhardts metod vid undersökande av fallstudier inom ett relativt outforskat område, så har vi valt att undersöka fenomenet coworking genom tidigare forskningsteorier. Dessa teorier är Fjärde Generationens Aktivitetsteori och Weak and Strong Ties-teori.

6.1. Aktivitetsteorin

Aktivitetsteorin är uppbyggd i fyra delar eller generationer. För att förklara fjärde generationens aktivitetsteori måste vi först förklara den första. Första generationens aktivitetsteori har sin grund i att förklara hur en enskild människa, subjektet, interagerar med sin omgivning (se figur 8), i form av mål/syften via objektet, genom att använda olika verktyg beroende på kontexten. Av denna interaktion får man sedan ett resultat.²⁷

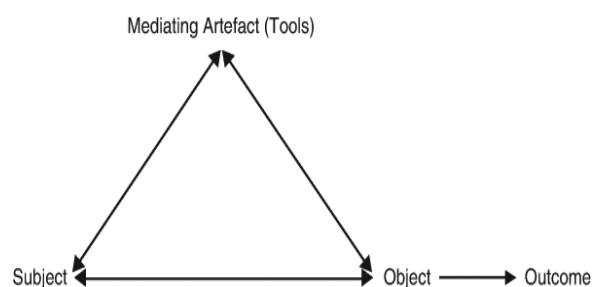

Fig. 8 Bild: Första generationens aktivitetsteori²⁸

Med denna som grund så har teorin vidare utvecklats genom att nya rön upptäckts inom ämnet som skapat flera generationer av teorin. Tredje generationens aktivitetsteori grundades av forskaren Yrjö Engeström. Vad Engeström menar är att en aktivitet inte enbart är en individuell process utan att aktiviteter sker i samverkan mellan flera individer och att det också är fler styrande variabler som påverkar individen som utför aktiviteten.²⁹

²⁷ CRADLE (2014) <http://www.helsinki.fi/cradle/chat.htm>

²⁸ CRADLE (2014) Bild tagen från: <http://www.helsinki.fi/cradle/chat.htm>

²⁹ University of Bath (2002)

<http://www.bath.ac.uk/research/liw/resources/Models%20and%20principles%20of%20Activity%20Theory.pdf>

Dessa variabler är:

Subjekt (Subject) – Jaget, individen.

Objekt (Object) – Målet, syftet.

Instrument (Instrument) – Verktyg som krävs för att nå målet.

Regler (Rules) – Ramverket för din arbetsplats.

Gemenskap (Community) – Medarbetare, de personer som blir påverkade av aktiviteterna.

Maktförhållanden genom sociala nivåer (Division of Labour) – Chef, ledning.

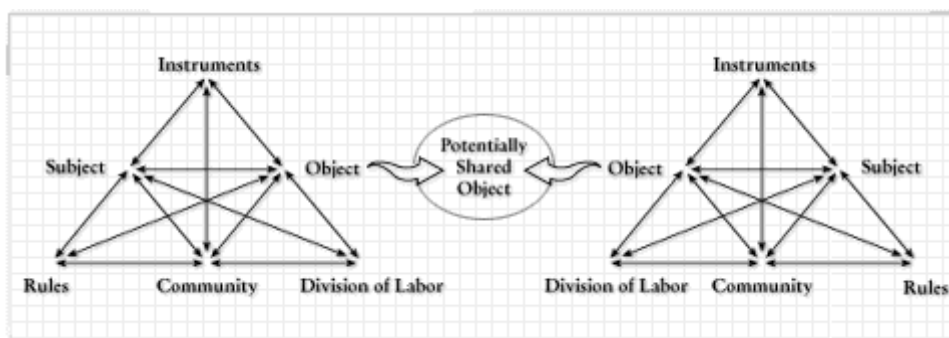

Fig. 9 Bild: Tredje/Fjärde generationens aktivitetsteori³⁰

Vad 'Tredje generationens aktivitetsteori' förklarar i figur 9 är att varje triangel är en egen individ som påverkas av olika faktorer. Den förklarar att subjektet har ett objekt som subjektet vill uppnå. För att nå målet används olika instrument, i detta fall så är det verktyg skapade från olika tillverkare som subjektet kan använda.

Det fortsätter med att subjektet påverkas av regler som styr hur målet kan nås. En community i form av andra individer som är i samma kontext påverkar genom att komma med feedback eller eventuellt hjälper till och sedan en ledning som kontroll genom t.ex. ramverk så att fokus är på rätt plats för subjektet. Dessa två individer (trianglar) kan arbeta med liknande saker, vilket gör att chansen finns att dem kan dra nytta av varandra. Vilket i bilden ovan kallas för "Potentially shared object" eller Potentiellt delat objekt.³¹

Vi ska i denna uppsats använda oss av Fjärde generationens aktivitetsteori, vilken Engeström lade grund för. I Fjärde generationens aktivitetsteori så är den enda egentliga skillnaden mellan tredje- och fjärde generationen att arbetet som utförs för individen är kunskapsbaserat. Ingen arbetsplats behövs och instrumentet för att nå objektet är internet.³²

³⁰ CRADLE (2014) Bild tagen från: <http://www.helsinki.fi/cradle/chat.htm>

³¹ CRADLE (center for research on activity, development and learning) (2014). <http://www.helsinki.fi/cradle/chat.htm>

³² Spinuzzi (2012), s. 403

6.2. Weak and Strong Ties Teori

Denna teori är en sociologisk teori utvecklad av Mark S. Granovetter år 2001 där han i sin artikel ”The Strength of Weak Ties” matematiskt analyserar hur relationer fungerar människor emellan.

Förhållandena i denna teori ses som positiva, då Granovetter anser att komplexiteten med att lägga in andra känslor i detta är något som bör göras, men för enkelhetens skull så tar han i denna teori bort det.³³

Granovetter förklarar det genom att säga att det finns en person A, en person B och sedan resterande personer S, vilka blir personerna C, D, E, F, G osv.

Beroende på hur stort antal personer det finns i S, så ökar styrkan på relationen mellan A och B. Ju mer personer som de båda har en relation till, desto mer har också då A och B gemensamt med varandra. T.ex. Person A och person B har en stark relation till varandra. Om person C har en stark relation till person A men ingen relation till person B, så kan det troligen då skapas en relation mellan person B och person C då dem båda har person A som gemensam kontakt.³⁴

Vad Granovetter menar är att även om det finns en stark relation mellan person A och person B så finns det också en relation mellan person B och person C men denna kallas då för svag relation.

Det är just denna svaga relation som är viktig, för att det är igenom denna som det skapas nya relationer och inte genom de starka relationerna. Då informations flöde i en stark relation bara går mellan person A och person B och vice versa. Medan i en svag relation så finns inga sådana begränsningar, här kan informationen flöda fritt svaga relationer emellan.³⁵

Vad man kan se i figuren nedan är hur informationsflödet går mellan starka- och svaga relationer. Starka relationerna är illustrerade som streckade linjer medan de svaga relationerna illustreras som heldragna linjer.

³³ Granovetter (2001) <http://www.immorlica.com/socNet/granstrengthweakties.pdf> s.1361

³⁴ Granovetter (2001) <http://www.immorlica.com/socNet/granstrengthweakties.pdf>, s. 1362

³⁵ Granovetter (2001) <http://www.immorlica.com/socNet/granstrengthweakties.pdf>, s.1364

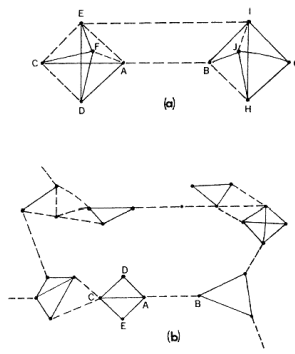

Fig. 10 Illustration av kopplingarna mellan starka och svaga länkar.³⁶

7. Metod

7.1. Val av uppsatsämne

Redan från starten intresserade vi oss för utvecklingen av aktivitetsbaserade kontor och hur företag kan använda sin kontorsmiljö som en del av både sin marknadsföring och i syfte att upprätthålla arbetsmotivationen hos sina anställda. När vi började undersöka kontorsutvecklingen allt sedan 1980-talet upptäckte vi utvecklingen av ”Virtuella kontor”. Vi fascinerades av dessa kontor där de anställda arbetar online genom skapandet av datoranimerade alter-egon som rör sig fritt i en virtuell värld där de enbart kommunicerar genom chattbubblor och röstpratar över Skype. Det var någonting med upptäckten av den här typen av kontor som fick oss att ifrågasätta hur kontorsutveckling kommer att se ut i framtiden. Vi kom att tänka på den rädsla som den franske teoretikern Jean Baudrillard uttryckte i sitt sätt att beskriva världen och framtiden 1983. Han förutspådde att verkligheten skulle försvinna och att vi skulle sugas in av skärmar i cyberrymdens och webbens era, en värld där människor satt försjunket frånvarande vid sina datorterminaler, där det fullt kroppsliga självet blir utplattat i skärmen.³⁷ Var Baudrillards uttryck bara en reaktionär rädsla inför något okontrollerbart eller kommer vi om 20 år säga att han hade rätt?

Vi började diskutera i vilken riktning kontorsutvecklingen går mot och kom över arkitekten och kontorsforskaren Christina Bodin Danielssons avhandling ”The Office - An Explorative Study: Architectural Design's Impact on Health, Job Satisfaction & Well-being”. Avhandlingen undersöker, precis som titeln avslöjar, utformningen av kontors påverkan på människors hälsa, arbetstillfredsställelse och välmående. Bodin Danielsson ställer sig även frågan hur kontorsutvecklingen kommer att se ut i framtiden.³⁸ Hon är övertygad att människans behov av mänskliga möten aldrig kommer att försvinna utan att kontoren bara måste utvecklas och förena det fysiska med det virtuella.³⁹

³⁶ Williams, Durrance (2008) Bild tagen från: <http://ci-journal.net/index.php/ciej/article/view/465/430>

³⁷ Freeland (2006) s.183

³⁸ Bodin Danielsson (2010) <http://kth.diva-portal.org/smash/get/diva2:349771/FULLTEXT01>

³⁹ TDC Kontorsrevolutionen (2015) <http://www.kontorsrevolutionen.se/>

Ur detta väcktes tankar hos oss om vad som egentligen definieras som ett kontor idag. Efter en diskussion med vår handledare Yohanan Stryjan fick vi rekommendationen att besöka Coffice. Väl på plats fick vi upp ögonen för fenomenet ”Coworking”.

7.2. Val av undersökningsobjekt

Vi har gjort ett bekvämlighetsurval eftersom alla fyra platser är belägna i Stockholm. Detta urval gjordes eftersom vi var beroende av att kunna besöka platserna.

Som vi tidigare nämnt fick vi upp ögonen för Coffice efter en rekommendation av vår handledare, Coffice blev därför vårt första urval. Efter att vi deltagit på ett av Coffices kvällsseminarium, Everydayschool's ”Everydayklass”, kom vi i kontakt med en annan deltagare som gav oss tips om Entreprenörkyrkan. Slutligen var det en av Entreprenörskyrkans medlemmar, Carl Gustav Rehnberg, som tipsade oss om Studioverket och Hoffice. Vi har gjort ett så kallat snöbolls- eller kedjeurval, Bryman och Bell menar att man initialt ser till att få kontakt med ett mindre antal människor som är relevanta för undersökningens tema, och därför används dessa för att få kontakt med ytterligare respondenter. Ett snöbollsurval är på intet vis slumpmässigt, eftersom det inte går att veta från vilken population urvalet kommer.⁴⁰

7.3. Population

I dagsläget finns det ingen tillgänglig statistik över exakt antal coworking platser i just Stockholm, men enligt en undersökning som gjorts av Destwanted.com år 2013 så fanns det 15 registrerade coworking platser i Sverige. Undersökningen gjordes i 80 länder över hela världen och sammanlagt finns det 2498 coworking platser världen över.⁴¹

7.4. Kvalitativ forskningsmetod

Vår studie är explorativ med en komparativ struktur⁴² som grundas i en analys av medlemmarna och organisatörerna på Entreprenörskyrkan, Coffice, Hoffice och Studioverket. Analysen syftar till att undersöka till vilken utsträckning det faktiskt finns en delad gemenskap, ett samarbete och utbyte av kunskap mellan deltagarna på dessa etablerade coworking platser. För att kunna undersöka detta har vi att använda oss av semistrukturerade intervjuer med öppna frågor. Den semistrukturerade

⁴⁰ Bryman och Bell (2013), s. 206-207

⁴¹ Destwanted (2013) <http://www.zonacoworking.es/wp-content/uploads/2013/02/Global-Coworking-Census-2013.pdf>

⁴² Yin (2014), s. 187-188

intervjuformen öppnar upp för viss flexibilitet där vi hade möjligheten att lägga in följdfrågor och förtydliga.

Intervjuerna har spelats in och anteckningar har förts, dessa har sedan renskrivits, sammanställts och diskuterats. Alla intervjuer förutom två utfördes på respektive arbetsplats och tog cirka 30 min. Två intervjuer kompletterades i efterhand med ett par frågor besvarades via mail och två intervjuer utfördes fullständigt per email.

Begreppet plats är av stor betydelse för vår studie. I och med att våra respondenter inte är bundna till platserna rent arbetsmässigt vill vi undersöka vad platsen fyller för funktion. Enligt arkitekten Christine Kenline så spelar platsen en viktig roll, hon menar att utformningen av platsen har en stark påverkan på människors förmåga att interagera med varandra.⁴³ Vi vill därför undersöka om platsernas utformning har en betydelse i vår studie. Utifrån observationer som dokumenterades i form av bilder, anteckningar och intervjufrågor kring medlemmarnas och organisatörernas spatiala upplevelser av platserna, sammanställde vi en spatial analys. Till grund för vår analys låg artikeln ”Workplace collaborative space layout typology and occupant perception of collaboration environment” skriven av författarna Ying Hua, Vivian Loftness, Robert Kraut och Kevin M Powell som är en omfattande studie om hur coworking- och andra samarbetsplatsers utformning påverkar människors samarbetsvilja och till vilken grad den uppmanar till interaktion. Utifrån artikeln utformade vi fem spatiala variabler, nämligen *visuell öppenhet, tillgänglighet densitet, flexibilitet och inredning*.⁴⁴

7.5. Kathleen M. Eisenhardts metod

I denna studie har vi undersökt fenomenet coworking utifrån en semistrukturerad intervjumall. Till grund har vi använt oss av Kathleen M. Eisenhardt’s undersökningsdesign som syftar till byggandet av teorier utifrån fallstudier.

I sin forskningsartikel ”Building Theory from Case Study Research” skriver Eisenhardt att designformen lämpar sig bäst för studier inom områden som anses vara ”nya” och relativt outforskade. Hon menar att denna metod kan ge upphov till teorier som ofta är originella, testbara och ger god validitet.⁴⁵ För att kunna uppnå detta har Eisenhardt skapat ett ramverk med åtta punkter som redogör hur undersökningen bör struktureras och i vilken ordning forskaren/forskarna skall utforma sin undersökning.

1. Första steget i Eisenhardt’s ramverk är att definiera sina undersökningsfrågor.

⁴³ Kenline

⁴⁴ Hua, Loftness, Kraut, Powell, (2010)

http://www.researchgate.net/publication/46559672_Workplace_collaborative_space_layout_typology_and_occupant_perception_of_collaboration_environment, s.1

⁴⁵ Eisenhardt (1989), s. 532

2. Fallstudieobjekt väljas ut, vilket behåller den teoretiska flexibiliteten och minskar eventuell variation och stärker den externa validiteten.
3. Vid insamling av data lämpar det sig bäst att använda multipel datainsamling, det vill säga, att man både använder sig av kombinationen av kvalitativ och kvantitativ data. Detta stärker skapandet av teori och ger maximalt utnyttjande av evidens.
4. När datainsamlingen är gjord så skall den analyseras, vilket då bör ske genom en som Eisenhardt benämner ”cross case pattern search”, det vill säga, en överlappande analys av all datainsamling som använts, t.ex. intervjuer, observationer, anteckningar och bilder. Detta gör att forskarna kommer närmre sitt material och kan påbörja utvecklingen av teori, tvingar dessutom forskarna att se data från fler infallsvinklar.
5. Djupgående analys av enskilda fall.
6. Skapandet av hypotes.
7. Jämförelse med existerande litteratur. Detta höjer inte bara den interna validiteten men även den teoretiska nivån.
8. Genererandet av teori, om möjligt. För att kunna fastställa teori så krävs enligt Eisenhardt, minst fyra stycken studieobjekt och mer än 10 stycken skapar en alldeles för komplex undersökning.⁴⁶

7.6. Definition av fallstudie

I linje med Eisenhardt, så anser Robert K. Yin att det finns två sorters definitioner i hur fallstudier skall betraktas. Den första definitionen handlar om fallstudiens mål, dvs. att fallstudien skall undersöka ett fenomen i en verklig kontext. Där gränsen mellan vad som är verklighet och vad som är fenomen inte är helt uppenbar. Den andra definitionen ger mer förklaring till fallstudiens karaktäristiska drag. Att en sådan kan behandla tekniska situationer där fler variabler av intresse finns än faktisk data kring detta, vilket gör att undersökningen förlitar sig på fler former av data insamling. Detta kan då i sin tur fördelaktigt användas mot tidigare utvecklade teorier, som verktyg i att leda analysen.⁴⁷

⁴⁶ Eisenhardt (1989), s. 545

⁴⁷ Yin (2014), s. 16-17

7.7. Urval & intervjuer

Sammanlagt har tio enskilda intervjuer genomförts. Nedan följer en kort presentation av de respondenter som intervjuats:

(Tab. 1)

Respondenter	Eget företag	Aktiv som och på
1. <i>Amanda Colldén</i>	WoFo Agency	Verksamhetschef på Entreprenörskyrkan
2. <i>Carl Gustav Rehnberg</i>	Feeda.com	Fast medlem Entreprenörskyrkan
3. <i>Cecilia Uhrenfeldt</i>	Badhuset.se	Flexmedlem på Entreprenörskyrkan
4. <i>Anders Mårsén</i>	Frilansarkitekt	En av grundarna av Coffice
5. <i>Hanna Bennehed</i>	SCAE Sweden	Manager på Coffice
6. <i>Johanna Broman</i>	Frilansskribent	Fast medlem på Coffice
7. <i>Christopher Gradin Franzen</i>	Psykolog	Grundare av Hoffice
8. <i>Joanna Holmgren</i>	Trädgårdsanläggare & designer	Regelbunden medlem på Hoffice
9. <i>Toki Drobnjakovic</i>	Frilansinredningsarkitekt	Grundare och delägare på Studioverket
10. <i>Malin Andersson</i>	Test4Quality	Fast medlem på Studioverket

8. Presentation av intervjuresultat

Intervjuer hölls med fem deltagare och fem organisatörer på fyra olika typer av coworking platser- tre respondenter från Entreprenörskyrkan- tre respondenter från Coffice- två respondenter från Hoffice och två från Studioverket. Antalet respondenter grundades på Eisenhardts motivering att det krävs minst fyra stycken studieobjekt för att kunna fastställa teori. Mer än 10 stycken menar hon skapar en alldeles för komplex undersökning.⁴⁸

Nedanför har vi sammanställt intervjuerna i löpande text.

⁴⁸ Eisenhardt (1989), s. 545

8.1. Entreprenörskyrkan

8.1.1. Plats

Det är en tidig morgon när vi besöker Entreprenörskyrkan bara några kvarter från Odenplan beläget i Vasastan. I trappuppgången upp till det gamla kapellet möts vi av färgglada meningar på trappstegen som "You have arrived. Start clapping as you walk in", "Compliment the person next to you" och "Dance the twist a bit". På våning tre och fyra i vad som annars ser ut som en vanlig bostadsfastighet öppnas en dörr in till ett stort kapell med välvda tak, pelare och läktare. Påvägen in sitter fotografier på de 65 personer som arbetar här tillsammans med en presentation över vilka de är.

När vi kommer in i kapellet möts vi av verksamhetschefen Amanda Colldén som ger oss en guidad tour. Lokalen består av ett öppet kontorslandskap och människor sitter utspridda lite överallt i lokalen. Det är en öppen planlösning och bakom glasväggen till konferensrummet pågår ett möte och genom ett annat inglasat rum ser vi att någon ligger i en soffa och läser en tidning. Den öppna planlösningen och glasväggarna skapar en tydlig visuell öppenhet. På en orgel står små utplacerbara flaggor med tryckta meningar som "Do you have 5 minutes to help me?", "Do you want to give me feedback?", "Wanna go for a walk?", "Concentrating – Please talk to me later." Det är en avslappnad men ändå energifylld stämning i rummet, man hör ett intensivt knäppande ljud från tangentborden, låga samtalsröster i ett sorl och vi blickar ut över människor som nyfiket blickar upp, ler och välkomnar oss.

Fig. 1 Entreprenörskyrkans flaggor Foto: Fredrik Eriksson

Fig. 2 Arbets-/telefonrum Foto: Fredrik Eriksson

8.1.2. Koncept

”En grundläggande del av vårt koncept här på Entreprenörskyrkan är att skapa en stark gemenskap. Det är mycket viktigt för oss att människor ska känna sig trygga och välkomna här hos oss.”, säger Colldén. Våra medlemmar måste kunna få vara precis som de är, det vill säga, man ska inte behöva skilja på sitt privata och yrkesrelaterade- jag. För att förklara vad som menas säger hon att de vill skapa en företagskultur som sträcker sig utanför de traditionella ramarna. Det privata och det arbetsrelaterade korrelerar ständigt, är man t.ex. trött så ska man få vara det, säger Colldén och visar upp deras mysrum där man kan ta sig en tupplur, samtala eller bara sitta och meditera. På kyrkan har vi öppet dygnet runt och man styr sitt eget arbete säger Carl Gustav Rehnberg som är en fast medlem. Den starka gemenskapen vi har här gör att vi stöttar, hjälper och motiverar varandra, berättar han.

8.1.3. Ledning

Colldén berättar att hon precis blivit tilldelat tjänsten som verksamhetschef. Tidigare var det grundarna Petra Jonsson, Jesper Lejfjord och Jesper Lindmarker som drev verksamheten men i och med att de nu är påväg att öppna ett nytt coworking ställe vid slottet så utökades ledningsgruppen. Som verksamhetschef berättar Colldén att det handlar om att befinna sig på plats, inhandla nödvändigheter och hyra ut konferensrum. I en intervju i framtid.se understryker Petra Jonsson dock att verksamhetschefens roll till stor del handlar om att prata med folk och underlätta interaktion.⁴⁹

Grundarna Lejfjord och Lindmarker träffade varandra under universitetstiden och Jonsson lärde de känna via ett nätverk för unga entreprenörer. Jonsson drev ett konsultföretag och hyrde en kontorsplats i den lokal som idag är Entreprenörskyrkan. När kontorshotellet skulle läggas ned fick hon en affärsidé om att ta över, utveckla och fortsätta driva verksamheten. Det var då hon tog kontakt med Lejfjord och Lindmarker och 2010 öppnades Entreprenörskyrkan. Kyrkan fungerar fortfarande som ett kontorshotell men det har idag har lagts mer fokus på att skapa en stark gemenskap mellan entreprenörerna.⁵⁰

8.1.4. Medlemskap och nätverkande

Sammanlagt sitter det 65 medlemmar på Entreprenörskyrkan. Företagen som drivs är; Maktsalongen, Feeda.com, Bytelayer, mobile pie, Settle into Stockholm, Boboshi, Inneox, Audioapps, Lemonwhale, Returntool, Farmerswife.com, Work for travelers agency, Klosterresor, Excellent copy Nordic, Pr.ops, Top dog, Interrobang, Glowbal Brain, ProReNata, Kite for Life, World Volenteer och Green Cup.

⁴⁹ Framtid.se (2013) http://issuu.com/framtidsutveckling/docs/framtid_150_2

⁵⁰ Framtid.se (2013) http://issuu.com/framtidsutveckling/docs/framtid_150_2

Lokalen består av två våningar, på övervåningen finns det gemensamma köket och bredvid sitter de fasta medlemmarna. Colldén förklarar att dessa medlemmar hyr en fast arbetsplats och får då en egen nyckel, kök och tillgång till kontoret samt tillhörande konferensrum dygnet runt. Att ta detta alternativ kostar 4500 kr/månaden exklusive moms, med en uppsägningstid på tre månader. Hon pekar på nedervåningen och berättar att de billigare alternativ som finns är att hyra så kallade flexibla platser. Det innebär att man inte har en fast plats men att man fortfarande har tillgång till lokalen dygnet runt. Det finns två alternativ till detta. Den billigaste kallas för Medlemskap, vilket innebär att man mellan kl. 09:00 – 17:00 får sitta två dagar i veckan på en flexibel plats. Detta kostar 1600 kr/månaden exklusive moms och man har en uppsägningstid på en månad.

Det dyrare alternativet kallas för Arbetsplats i kyrkan, vilket innebär att man har tillgång till kyrkans faciliteter dygnet runt. Detta kostar 3200 kr/månaden exklusive moms och här har man också en uppsägningstid på en månad.

När vi ställer frågan om vilka som är välkomna att bli medlemmar, svarar Colldén de inte har en urvalsprocess i vilka företag som får hyra en plats på kyrkan utan att alla är välkomna i mån av plats. Hon menar att fokuset snarare ligger på att skapa bra förutsättningar att förena människor och branscher. De flesta företag som sitter här består främst av en eller två personer, men många har fler anställda som ofta sitter på annan ort. Cecilia Uhrenfeldt arbetar på kyrkan tre dagar i veckan och driver ett e-handelsföretag med bas i Jönköping vilket betyder att hon måste pendla. Rehnberg driver företaget feeda.com med sammanlagt 14 anställda, varav fem har en fast plats på kyrkan och resterande sitter utomlands. Det är en salig blandning av företag här säger Colldén, allt från programmerare, kommunikations- och hållbarhetskonsulter, journalister till kläddesigners.

8.1.5. Gemenskap

Gemenskapen här är en grundläggande del av konceptet och det är därför viktigt för oss att skapa en välkomnande plats där medlemmarna kan känna sig trygga, säger Colldén.

Förutom regelbundna frukostmöten, gemensamma luncher så arrangeras även flera afterwork och evenemang varje vecka. Varje tisdagskväll har vi t.ex. ett event av och för medlemmarna, och just ikväll har vi klädbyrtema berättar Colldén. Varje torsdag hålls även ett ” Lets-get-to-know-each-other-fika” där man diskuterar och lär känna varandra bättre. Allt är givetvis frivilligt men många av medlemmarna deltar faktiskt berättar Colldén. Medlemmen Rehnberg brukar nästan alltid vara med och berättar att han nu tänkt gå med i Entreprenörskyrkans egen klätterklubb. Många av oss här på kyrkan umgås utanför Entreprenörkyrkan också säger Rehnberg. Om en vecka ska han hålla i ett event där han bjudit in sociala mediaexperter till att hålla i en workshop på kyrkan.

8.1.6. Definition av fenomenet Coworking

På Entreprenörkyrkan definierar man coworking som ett skapande av en stark gemenskap där man inte skiljer mellan privatliv och affärer. Den trygga gemenskapen skapar sen en plattform med olika kompletterande kompetenser som genererar ett kontinuerligt kunskapsutbyte och samarbete. Genom stöd och hjälp når vi våra individuella mål men gemenskapen bidrar också till att vi inspirerar varandra att tänka utanför ramarna och oss själva vilket är oerhört viktigt för oss entreprenörer, vi hjälper alltså varandra att växa. säger Colldén.

8.1.7. Sammanfattande tabell

Tab. 2

Grundades	2010
Plats	Visuell öppenhet: Öppen planlösning Transparens genom glasväggar Tillgänglighet: Flexmedlemmar: 09:00-17:00, mån-fre Fasta medlemmar: Dygnet runt, mån-sön Densitet Kompakt planlösning Flexibilitet Aktivitetsbaserade utrymmen Inredning Används som ett verktyg i att förstärka gemenskapen och i förtydligandet av konceptet
Koncept	Skapandet av en stark gemenskap där man inte behöver separera det privata och yrkesrelaterade- jaget
Ledning	Fyra personer i ledningen vars främsta uppgift är att; befinna sig på plats, inhandla nödvändigheter, marknadsföring, uthyrning av kontorsplatser/konferensrum och underlätta interaktion
Medlemskap och nätverkande	65 medlemmar- Ingen urvalsprocess-alla välkomna i mån av plats Flexplats: 1600 kr/månaden exklusive moms, en månads uppsägningstid Tillgänglighet: 09:00-17:00, mån-fre Fast plats: 3200 kr/månaden exklusive moms, tre månaders uppsägningstid Tillgänglighet: Dygnet runt, mån-sön

Gemenskap	Regelbundna gemensamma aktiviteter och events Samarbete sker kontinuerligt Medlemmarna umgås även privat
Definition av coworking	Skapande av en stark gemenskap där man inte skiljer mellan privatliv och affärer.

8.1.8. Ledning kontra medlemmar

(Tab. 3)

Entreprenörskyrkan		
Frågor	Ledning	Medlem
Hur definierar du coworking?	Slippa vara själv, att ha en gemenskap.	Samarbete, hjälper varandra att nå sina mål.
Kan ni få hjälp/prata med entreprenörerna runt er?	Ja, finns flertalet som blivit partners t.o.m.	Ja, öppen miljö som bjuder in till samtal.
Finns det gemensamma rutiner?	Ja. Lunch, fria tisdagsevent, let's get to know eachother-fika på torsdagar, klädbytdagar etc.	Ja. Deltagit i klädbytdagar samt en klättergrupp.
Hur är/uppfattas konceptet?	Ha en trygg arbetsmiljö, inte behöva separera ditt privata- och professionella jag.	Tryggt, fritt, respektera varandra.

8.2. Coffice

8.2.1. Plats

På hörnet av Tjärhovsgatan nära Medborgarplatsens tunnelbana ligger Coffice. I ingången välkomnas vi av kaffebaren där en barista har fullt upp med att ta orders. Vid kaffebaren sitter fikande människor och på kakelväggarna, som även används som whiteboard i vissa delar av lokalen, hänger ljusskyltar med information om verksamhetens koncept och vad stället har att erbjuda utöver fika. Här kan man nämligen sitta och arbeta, hyra mötesrum eller permanent kontorsplats i deras arbetsklubb. Spanar man in i lokalen så ser man ett flertal människor med laptops, böcker och tidningar. Som ickemedlem är det här, i den så kallade loungen, som du kan sitta och arbeta eller fika, men som medlem öppnas fler dörrar. Genom en glasörr får du som medlem möjlighet att sitta i det tysta biblioteket och du får även tillgång till det gemensamma köket där du kan få en egen postbox, tillgång till separata telefonrum och utskrifts- och kopieringsmöjligheter.

Under kvällstid används biblioteket till olika events som t.ex. seminarier, workshops och filmvisningar.

Fig. 3 Coffice lounge Foto: Adina Lee Radway

Fig. 4 Anders Mårsén & Hanna Bennehed Foto: Adina Lee Radway

8.2.2. Koncept

Coffice grundades av arkitektkontoret C.O.M.B.I.N.E. där Anders Mårsén var del av det dåvarande arkitektteamet. Anders berättar att teamet tidigare satt på ett slutet våningsplan med dubbla portkoder där de kände sig avskärmade mot resten av världen. De ville skapa en ny typ av arbetsplats som öppnade upp en dialog mellan kontoret och staden och 2009 öppnade de Coffice, C som i Café och Office som i kontor. Konceptet var att skapa en annorlunda arbetskultur och urban mötesplats i gränslandet mellan det offentliga och privata. Anders berättar att de metaforiskt talat skapade en slags ”tredje plats” i gränslandet mellan det offentliga och privata. Ursprungligen var det den amerikanska sociologen Ray Oldenburg som myntade begreppet ”Den tredje platsen”, ett begrepp som står för platsen där människor samlas och har formella som informella möten utanför sitt hem och arbete.⁵¹ Även John B. Thompson talar om skapandet av en tredje plats men benämner det som ”Intermediära organisationer”, det han menar är organisationer som varken är helt privata eller helt offentliga och detta går i linje med konceptet på Coffice.⁵²

När Coffice öppnades delade arkitekterna, kaffebaren och arbetsklubben plats, där offentligheten bjöds in till att jobba i kafémiljö eller att gå med i deras community arbetsklubben och hyra en permanent kontorsplats. Arkitektkontoret har idag avvecklats men Coffice som koncept lever vidare. Det före detta arkitektkontoret har idag omvandlats till ett bibliotek och arbetsrum. Idag drivs platsen av managern Hanna Bennehed.

8.2.3. Ledning

Som manager håller Bennehed i organisationen av events, ansvarar för Coffices ansikte utåt och sköter även beställningar till kaffebaren, köket samt införskaffning av kontorsmaterial. Hon har även uppgiften

⁵¹ Oldenburg (1999) *The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of the Community*

⁵² Thompson (2001), s. 154-155

att koppla ihop det privata med det offentliga genom att faktiskt gå runt och prata med människor, medlemmar som ickemedlemmar. Bennehed ser även eventen som en brygga mellan det privata och offentliga.

8.2.4. Medlemskap och nätverkande

För närvarande har Coffice 12 medlemmar. Dessa medlemmar driver bland annat företagen Pipi cucu text, Yourturn consulting, SCAE Sweden och Catherine Koff Productions.

Medlemskapets längd varierar säger både Coffices egna manager Hanna Bennehed och Mårsén. Det finns de som varit med sedan starten men vi har även personer sitter här i övergångsfasen mellan kontor eller som är uppstartningsfasen av en liten verksamhet berättar Bennehed. Skribenten Johanna Broman har varit medlem på Coffice sedan starten och betalar 1700 kronor i månaden och får tillgång till alla medlemsfördelar som kök, hyra mötesrum för halva priset, telefonrum, biblioteket samt kopiator och skrivare. Detta medlemskap som hon erhåller gör henne till en medlem i Arbetsklubben. Det kan maximalt finnas 12 stycken aktiva Arbetsklubbs medlemmar, därför är en anmälan bindande och uppsägningstiden är på tre månader. Broman berättar att det finns en stark nätverkskultur på Coffice mellan medlemmar och ickemedlemmar. Hon har själv vid ett flertal tillfällen både fått och erbjudit andra hjälp genom att utbyta tjänster gratis.

Även som icke medlem så kan du hyra mötesrum men får då betala fullt pris. Det finns tre stycken olika rum att boka och två av lokalerna har samma kostnad, ena rummet har utsikt över Tjärhovsgatan med plats för 10 personer och det andra utsikt över Östgötagatan med plats för sex personer. Kostnaden för dessa rum är 400 kr/ påbörjad timme exklusive moms, alternativt så hyr man halvdag antingen förmiddag eller eftermiddag för en kostnad på 1280 kronor exklusive moms eller en heldag för 2000 kronor exklusive moms.

Den tredje lokalen är biblioteket, vilket lämpar sig för större samlingar, ca 30 personer. Detta kostar 800 kr/påbörjad timme exklusive moms, alternativt halvdag 2500 kronor exklusive moms eller en heldag för 5500 kronor exklusive moms. Tillgång för olika catering paket från Kaffebaren finns också att tillgå men priset varierar beroende på typ av event.

När vi ställer frågan vilka medlemmar som är välkomna på Coffice så svarar både Mårsén och Bennehed att alla är välkomna. Målet har redan från början varit att styra så lite som möjligt och hellre erbjuda plattformar där medlemmarna själva kan vara de som styr och formar sin miljö.

8.2.5. Gemenskap

Skapandet av gemenskap sker genom arbetsklubben, där man har regelbundna frukostar, luncher och fester berättar Mårsén. Gemenskapen skapar ett väldigt dynamiskt samarbete där det uppstår synergieffekter av nätverkandet. Arbetsklubben förenar människor som i vanliga fall inte skulle arbeta tillsammans och det gör att det skapas oväntade samarbeten och nya idéer. Mårsén berättar att de har märkt att nyuppstartade företag ofta har ett stort behov av att interagera med andra för att få feedback och därmed kunna växa och bli bättre. Att få input från andra är viktigt men att det inte handlar alltid bara om arbetsrelaterat input, utan också ett socialt input som att bara sitta och dricka kaffe med någon annan.

I arbetsklubben har medlemmar möjlighet att påverka sin miljö och får möjlighet att ge uttryck för detta på frukostmötena. Bennehed säger att det skulle vara lite som att skjuta sig själv i foten om man inte lyssnar och agerar utefter medlemmarnas behov, just nu kan de ju bara erbjuda 12 platser och är väldigt rädda om sina medlemmar.

8.2.6. Definition av fenomenet Coworking

På Coffice definierar ledningen coworking som själva skapandet av en så kallat ”tredje plats”, vilket är en plats i gränslandet mellan det privata och det offentliga där kunskapsutbyten möjliggörs på ett nytt sätt. Coworking som fenomen handlar om att skapa en ny typ av arbetskultur som korrelerar med ens privata livsstil. Att kunna styra sitt arbete fritt, träffa människor som man annars kanske aldrig skulle möta och möjligheten att kunna bjuda in sina vänner till sin arbetsplats är något som avviker från det traditionella där det finns en avskärmning av det privata säger Bennehed.

8.2.7. Sammanfattande tabell

(Tab. 4)

Grundades	2009
Plats	<p>Visuell öppenhet: öppen planlösning Transparens genom glasväggar</p> <p>Tillgänglighet: Allmänheten: 07:45-18:00 mån-fre, 10:00-17:00 lör-sön Fasta medlemmar: 07:45-18:00 män-fre, 10:00-17:00 lör-sön</p> <p>Densitet Kompakt planlösning</p> <p>Flexibilitet Aktivitetsbaserade utrymmen Tredje rum-gränsländet mellan offentliga och privata</p> <p>Inredning Hemtrevlig och arbetsvänlig miljö</p>
Koncept	Skapandet av en tredje plats som öppnar upp en dialog mellan kontoret och staden
Ledning	En personer i ledningen vars främsta uppgift är att; befinna sig på plats, inhandla nödvändigheter, uthyrning av kontorsplatser/konferensrum och underlätta interaktion
Medlemskap och nätverkande	12 medlemmar- Ingen urvalsprocess-alla välkomna i mån av plats Fast plats: 1700 kr/månaden, tre månaders uppsägningstid Tillgänglighet: 07:45-18:00, mån-fre, 10:00-17:00, lör-sön
Gemenskap	Regelbundna gemensamma aktiviteter och events Stark nätverkskultur
Definition av coworking	Skapande av en tredje plats- en plats i gränsländet mellan det privata och det offentliga där kunskapsutbyten möjliggörs på ett nytt sätt.

8.2.8. Ledning kontra Medlemmar

(Tab. 5)

Coffice		
Fråga	Ledning	Medlem
Hur definierar du coworking?	Den tredje platsen, kunskapsutbyten möjliggörs på ett nytt sätt.	Hjälper varandra att nå sina mål, interaktionen med människor.
Kan ni få hjälp/prata med entreprenörerna runt er?	Ja, cafépersonalen har vid tillfällen hjälpt med bl.a. Feedback etc. Det sker kontinuerliga samarbeten mellan de enskilda företagen	Absolut, det sker dagligen.
Finns det gemensamma rutiner?	Frukostsamtal, öppna föreläsningar, kvällsevent, torsdagsluncher.	Deltagit vid frukostsamtalen. Om man vill arrangera ett event så meddelar man bara Cofficemanagern.
Hur är/uppfattas konceptet?	En kaffebar med kontorsplatser.	Affärsmässig känsla. Kan enkelt sitta och samtala med någon om sin arbetssituation.

8.3. Hoffice

8.3.1. Plats

I och med att Hoffice är ett koncept som går ut på att man jobbar hemma hos och ihop med andra personer, varierar platsen från gång till gång. Vi talar därför om begreppet plats som en social och interaktiv plattform som förenar människor från olika branscher.

Även om Hoffice inte är platsfixerat så bör det dock nämnas att det ändå finns vissa ihållande strukturer som Hoffice-värdarna förhåller sig till. Vi besöker ett Hoffice som hålls i Hammarbyhöjden hemma hos Christofer Gradin Franzen som grundade Hoffice i slutet på 2012. På ytterdörren sitter en post-it lapp som hälsar medlemmarna välkomna och att det bara är att gå in utan att knacka eller ringa på dörren. Vi stiger in mitt i ett pågående arbetspass och medlemmarna är djupt fokuserade på sitt arbete, de hälsar inte eller gör vidare notis om att vi anlant. Fyra personer sitter utspridda i rummet, två stycken vid ett matbord, en i soffgruppen och en vid en arbetsbänk. Samtliga med varsin dator, någon sitter och läser en bok. Vi hör att ett telefonsamtal pågår i sovrummet och vid en närmre koll på sovrumsdörren ser vi en post-it lapp där det står ”telefonrum” och sedan en lista där några personer bokar in rummet för telefonmöten.

Fig. 5 Hoffice vardagsrum Foto: Fredrik Eriksson

8.3.2. Koncept

Hoffice är ett community för sociala entreprenörer och arbetsplatslösa med syfte att skapa temporära arbetsplatser i varandras hem. Platserna varierar men gemenskapen består, säger Gradin Franzen. Samtidigt som stort fokus läggs på det enskilda arbetet använder man gemenskapen som en väg att uppnå sina personliga mål för dagen. I gemenskapen ger man varandra stöd, stöd som i att inte arbeta ensam och som i att upprätthålla disciplin och motivation genom att arbeta i strukturerade tidsintervaller. Mellan arbetspassen erbjuds gemensamma pauser som oftast innefattar meditation, dans, diskussioner där man får utrymme att be om hjälp, eller ge någon annan ett tips eller råd. Gradin Franzen sammanfattar fördelarna med Hoffice som;

- Bättre distans/perspektiv till vad som är rimligt att hinna
- Arbetsledning-ett stöd för mitt enskilda arbete
- Tydliga ramar ger trygghet
- Pausaktivitet (om man vill). Kroppen får vara med
- Sociala vinster ”jobbarkompisar” kontaktskapande
- Delaktighet
- Prestigelöst- ingen chef
- Andras tankar- nya möten
- Individen får tillgång till ”kollektiv intelligens”
- Hållbara sammanhang-själslig-andlig
- Trygghet ger fokus

8.3.3. Ledning

Christofer Gradin Franzen är från början färdigutbildad civilekonom men sadlade, efter en livsförändrande resa till Indien, om till att utbilda sig till psykolog. Efter att han tog examen började han arbeta med något som kallas för ”omställningspsykologi”, vilket Gradin Franzen berättar handlar om att vi som människor måste kunna anpassa vårt sätt att tänka i en värld som ständigt förändras och lägga mer tid åt de psykologiska aspekterna i vår vardag. Han tyckte det var väldigt slitsamt att sitta själv och arbeta på caféer eller hemma. Han kände en stark avsaknad av gemenskap, och de krav han ställde på sig själv var skyhöga och det var sällan han kände att han kunde uppnå dem ensam. Det var ur avsaknaden av gemenskap och brist på arbetseffektivitet som idén om Hoffice föddes. 2012 startades verksamheten upp.

8.3.4. Medlemskap och nätverkande

Att bli medlem på Hoffice kostar ingenting men det krävs däremot att man har ett Facebook-konto för att man ska kunna hålla sig uppdaterad. Hoffice har två sidor på Facebook. En sida där man kontinuerligt får uppdateringar om communityn i form av statusuppdateringar och artiklar, sen ger de även så kallade Hoffice-tips om t.ex. meditationstekniker eller andningsövningar, och man får även allmän information om coworking som koncept. Den andra sidan är en sluten grupp där man måste bli godkänd som medlem innan man får inbjudningar och uppdateringar om var och när nästa Hoffice-event kommer att hållas, där får man även en förståelse om hur upplägget för eventet och dagen kommer att se ut till punkt och pricka. Godkännandet av medlemmar sköts av Gradin Franzen och tre andra administratörer (Hofficevärdar). Idag finns det nämligen inte bara Hofficegrupper i Stockholm utan även i Malmö/Lund, Uppsala, Bollnäs, Molkom, Järna/Gnesta och Köpenhamn. Stockholm har den största medlemsgruppen på 505 medlemmar och varje dag är det personer som, genom att skapa och dela ett Facebook-evenemang, bjuder in människor att sitta och jobba hemma hos dem. För att detta ska vara möjligt så har ett tydligt upplägg utarbetats.

8.3.5. Medlemskapsregler

Strukturen för eventen ser i princip oftast likadana ut. Det är reglerna som gjort det möjligt för Hoffice att spridas vidare. Generellt så samlas medlemmarna kl. 09⁰⁰ hemma hos sagd person, därefter har de ett mingel som pågår i 10 minuter där alla nya som gamla medlemmar presenterar sig själva. Därefter har de en ”incheckning”, vilket är en kort aktivitet i någon form av morgongymnastik.

Värden för Hoffice har fått rekommenderat att gå igenom denna checklista vid första incheckning:

1. Hälsa välkommen och kolla av om det är några nya på Hoffice – Förklara i sådant fall kortfattat upplägget och betona frivillighet.
2. Bjud in till morgongympa, be alla att leda gruppen i en rörelse som möter ett av deras egna behov.
3. Gå en runda där alla ombeds att första dela vad som förtjänar att firas om de blir klara med idag och därefter berätta vad de ska göra de närmaste 45-minuterna. Om det finns nya på Hoffice - Förklara kort de bakomliggande tankarna till ”vad som förtjänar att firas”: Att göra sådant som är det viktigaste och störst betydelse i vårt liv och sådant som kräver att vi behöver övervinna ett motstånd.
4. Förklara upplägget med pauser och open space – bjud in till att skriva förslag, behov och önskemål på evenemangets väg.
5. Sätt på timern och informera om att en länk till den finns i ett inlägg på evenemangets vägg.⁵³

Men Gradin Franzen betonar att allt är frivilligt och att det är viktigt att man känner att man alltid har en valmöjlighet om man vill delta på de gemensamma aktiviteterna eller inte. Efter det så kommer en ”verbal incheckning” som går ut på att sätta upp sina mål inför det kommande 45 minuters-arbetspasset.

Detta är den checklista för värden som finns inför- och under första avstämningsrundan:

1. När 43 minuter har gått, informera om att det är 2 minuter kvar till paus. Om det är nya på Hoffice: Informera om att det är frivilligt att delta i avstämningsrunda och pausaktivitet och att den inte vill vara med kan indikera detta genom att räcka upp en hand.
2. Ta en titt på Facebook-evenemangets vägg. Notera om någon har delat ett behov, önskemål eller erbjudande att leda något under pausen.
3. När 45 minuter har gått. Informera om att arbetspasset är slut. Välj ut en person och be den börja berätta vad den gjort och hunnit med. Indikera åt vilket håll vi går rundan. Om det är nya på Hoffice: Inled avstämningsrundan själv och förklara form och syfte. Vi delar kort och sakligt utan längre utläggningar. Om vi har funderingar kring våra arbetsprocesser kan vi ta upp det som en punkt under ”open space”. Syftet med delningen är framför allt att ge oss en möjlighet att stämma av med oss själva, men andra som lägger märke till något hos oss kan också med vårt medgivande ta upp det under open space.⁵⁴

⁵³ Hoffice (2015) <http://www.hoffice.nu/>

⁵⁴ Hoffice (2015) <http://www.hoffice.nu/>

4. Bjud in till pausaktivitet. Utforma ett förslag utifrån vad som skrivits på evenemangets vägg. Om det inte finns något där, ge ett förslag (om möjligt tidsbestämt) själv eller be någon annan göra det. Stäm av om det finns några invändningar.
5. Delta i aktiviteterna och ha kul. Om det drar över tiden, informera om detta.
6. Bjud in till incheckning inför nästa 45-minuters pass. Om några nya medlemmar har tillkommit, bjud in till att också dela vad som förtjänar att firas om de åstadkommer under dagen.
7. Starta timer och börja arbeta.

Efter passet så berättar man vad man uppnått och vad ens mål är för det kommande passet. Under arbetspassen råder fullständig tystnad och telefonsamtal sker inne i sovrummet eller badrummet. Vi har alltså vissa tydliga regler som klargörs innan vi drar igång på morgonen berättar Gradin Franzen.

8.3.6. Gemenskap

På Hoffice handlar gemenskapen mycket om att inte känna sig ensam och det läggs även stor vikt vid att stödja varandra i att upprätthålla disciplin och effektivitet under dagen genom att arbeta i tidsintervaller berättar Gradin Franzen. Han har själv suttit och arbetat på andra coworking ställen i Stockholm men att han då känt en avsaknad av just det stöd han anser att en stark gemenskap faktiskt kan alstra. Han menar att man på andra ställen alltså inte tar in varandra som stöd i själva arbetsprocesserna. Mellan tidsintervallerna har man gemensamma pauser som syftar till att förstärka gemenskapen och lätta upp stämningen.

8.3.7. Definition av fenomenet Coworking

Även om Gradin Franzen anser att begreppet coworking är svårdefinierat i och med att det är i konstant rörelse, handlar det för honom om att erbjuda en gemensam plattform där man delar en gemenskap med andra men samtidigt lägger stor fokus på sitt enskilda arbete. Även om stort fokus läggs på det enskilda arbetet så korrelerar arbete och gemenskap i den betydelsen att man ger varandra stöd.

8.3.8. Sammanfattande tabell

(Tab. 6)

Eftersom Hoffice inte är platsfixerat utan ett fenomen där plattformen varierar från gång till gång är det en omöjlighet att utföra en spatial analys på samma sätt som i de tre andra fallen. Vi måste snarare se till helheten och hur plattformen som koncept har utformats.

Grundades	2012
Plats	<p>Interaktiv rörlig plattform som varierar för varje Hoffice event</p> <p>Hålls upp av ett tydligt regelverk som formar medlemmarnas förhållningssätt till platsen</p> <p>Tydliga rumsuppdelningar</p> <p>En tredje plats</p>
Koncept	Hoffice är ett community för sociala entreprenörer och arbetsplatslösa med syfte att skapa temporära arbetsplatser i varandras hem. Stort fokus på det enskilda arbetet och användandet av gemenskapen för att uppnå personliga mål för dagen
Ledning	En person utvecklade grundidén och ett applicerbart regelverk, men som medlem är alla välkomna att vara värdar och bjuda in andra medlemmar till sitt hem. Alla är på så sätt med i ledningen.
Medlemskap och nätverkande	<p>505 medlemmar-</p> <p>Ingen urvalsprocess-alla är välkomna att bli medlemmar</p> <p>Kostnadsfritt</p>
Gemenskap	<p>Stark gemenskap som används som stöd i att upprätthålla disciplin och effektivitet under dagen genom att arbeta i tidsintervaller.</p> <p>Stark nätverkskultur</p>
Definition av coworking	plattform där man delar en gemenskap med andra men samtidigt lägger stor fokus på sitt enskilda arbete

8.3.9. Ledning kontra medlemmar

(Tab. 7)

Hoffice		
Fråga	Ledning	Medlem
Hur definierar du coworking?	plattform där man delar en gemenskap med andra men samtidigt lägger stor fokus på det enskilda arbetet	Effektivt arbete, ge och ta emot stöd av andra.
Kan ni få hjälp/prata med entreprenörerna runt er?	Ja. Får stöd genom uppsatta mål. Vid lunchpausen ges tid för hjälp.	Det finns gott om utrymme för att få stöd, tips och hjälp
Finns det gemensamma rutiner?	Hoffice värden styr dagen, men med betoning på frihet. Medlem behöver inte delta i alla moment.	Arbetet blir effektivt och bra genom arbetsrutinerna som finns här.
Hur är/uppfattas konceptet?	Effektivt arbete genom uppstyrt arbete samt stöd. För att ge sig själv tid för bl.a. fritid.	Bra energi, effektivt arbete.

8.4. Studioverket

8.4.1. Plats

Nära Stureplan, på Norrlandsgatan 26 möts vi av Studioverket logga på en dörr. År 2012 fick grundarna av Studioverket ta över kontraktet på den omtalade strippklubben ”Blue Star” och efter en totalrenovering, så öppnades portarna igen. Vi ringer på och det är en av grundarna Toki Drobnjakovic som öppnar åt oss. Från den färgglada trappan ner skymtar vi ett matrum som ser ut som en hipp bar. Påväg ner hänger ett hundratal visitkort på ett snöre. I matsalen pågår ett möte mellan Drobnjakovic och en annan man, men förutom dem, är lokalen helt tom. Det är i matsalen som de så kallade drop-down platserna är. De är platser som man själv väljer utefter dagens state of mind säger Drobnjakovic och fortsätter, drop-down platserna erbjuder också möjligheten att slå dig ner vid den person som du känner att du kan ha störst utbyte med för dagen. Idag är lokalen tom, medlemmarna är iväg och äter jullunch. Vi får därför frihet att gå runt och utforska platsen precis som vi vill. Går man förbi matsalen möts vi av ett inglasat mötesrum och bredvid har Drobnjakovic sin kontorsplats. De fasta kontorsplatserna befinner sig runt det hörn där Drobnjakovics kontorsplats är, ändå bort till musikstudion som ligger längst in vid detta avlånga rum. Längst in ser vi också en stor TV och det ligger tvspelskontroller utplacerade på tvbordet. Var man än tittar sitter små inramade budskap som ”What if the cure for cancer is trapped inside the mind of someone who can’t afford an education”, ”Hon var ändå inte rätt för dig”, ”När man är ute på djupt vatten är det klokt att hålla munnen stängd” tillsammans med många andra skämtsamma

eller fyndiga budskap. På väggen växer det växter ur en vertikal självvattnande betongvägg och mitt emot ser man konturerna av en kvinna som ser ut att vara fångad bakom en vägg. Enligt grundarna symboliserar kvinnan lokalens förflutna som strippklubb.⁵⁵ Studioverket är fyllt av design-möbler och orientaliska mattor. ”Våra lokaler inreds och byggs med kreativt skapande i fokus”, säger Toki Drobnjakovic som är en av grundarna av Studioverket. Som arkitekt berättar Drobnjakovic att det som låg till grund i skapandet av miljön var bland annat flera års forskning kring människans välmående utifrån upplevelsen av arbetsmiljön. Vi ville skapa en varm, inbjudande, mysig och hemtrevlig miljö, avslutar han.

Fig. 6 Fasta platser Foto: Fredrik Eriksson

Fig. 7 Drop-down platser Foto: Fredrik Eriksson

8.4.2. Koncept

”Vi drömde om ett kontor där vi kunde binda expertis och kunskap under ett och samma tak. Där vi tillsammans kunde skapa nästan vad som helst med hjälp av rätt kompetenser på ett och samma ställe. Vi kallar oss för Nätverksbyrån, vilket är kunskap och kompetens under ett och samma paraply”, säger Drobnjakovic. Konceptet på Studioverket är att skapa en plats som för människor från olika branscher närmare varandra, där dess respektive kompetens skapar synergieffekter. Medlemmen Malin Andersson som jobbar på Test4Quality säger att det var Studioverkets höga service och fokus på kreativitet och gemenskap som lockade henne till platsen.

Gemenskapen eller familjen som grundarna säger, är oerhört viktig på Studioverket. Den skapade miljön är i detalj utformad för att främja gemenskapen och även för att väcka kreativitet säger Drobnjakovic.

⁵⁵ Hemberg (2013) <https://www.designworld.se/2013/12/18/studioverket-strippklubb-blir-kontor/>

8.4.3. Medlemskap och nätverkande

På Studioverket city arbetar 23 medlemmar. Dessa driver företagen DB-A/Design by Angela, Brave Like us, Ardentic, Proovendi, AW Agency, NO Ordinary 12, Alternative To, The Insert House, Test4Quality, Pro2ell, Wayward Music Group och MyHype.

Att införskaffa sig ett medlemskap här är inte enkelt. Många aspekter tas i hänsyn till, allt från din expertis till din passion för ditt yrke. Det är också väldigt viktigt hur du är som person och om du passar in i verksamheten, säger Drobnjakovic. Det är grundarna Toki Drobnjakovic och Per Sundberg som är gatekeepers och står för hela urvalsprocessen. Med gatekeepers menas de individer som kan öppna dörrar inom organisationen, det vill säga, de som ansvarar för vilka som får arbeta på platsen.⁵⁶ Vi har höga krav och för att individer ska kunna bli medlemmar hos oss på Studioverket och det undersöks grundligt vilka synergieffekter som medlemmen skulle kunna bidra med till vad Drobnjakovic refererar till som ”familjen”. Den noggranna granskningen av potentiella medlemmar är just för att säkerställa en maximering av kompetensen och minimera konkurrensen medlemmarna emellan.⁵⁷ De medlemmar som är med oss nu har suttit här sedan starten för 1,5 år sedan.

När man väl fått ett godkännande att bli medlem så finns det olika alternativ beroende på vilket sorts medlemskap man vill erhålla. För en fast kontorsplats vid arbetsplatsen på Norrlandsgatan 26 som även kallas för City, så kostar det 4495 kr/månaden eller om du vill ha en Drop-Down plats så kostar den 2495 kr/månaden.

Drobnjakovic menar att det är just genom maximeringen av kompetenser som det faktiskt sker det en mängd med samarbeten och kunskapsutbyten dagligen. Besök från kunder genererar många affärer för alla medlemmar eftersom vår verksamhet fungerar som ett enda stort korrelerande nätverk.

Enligt medlemmen Malin Andersson så skapas ett kontaktnät även bland medlemmarnas kunder och vänner. Detta sker dagligen genom arbetet och de besökare som kommer till platsen.

8.4.4. Ledning

Arkitekterna Toki Drobnjakovic och Per Sundberg är grundare och skapare av utformningen av Studioverket. Sundberg är idag projektledare och BIM-expert på Tengbom Arkitekter och Drobnjakovic är frilansande inredningsarkitekt, ljudingenjör och grafisk designer. Utöver att det är Drobnjakovic och

⁵⁶ Friberg, Kolokotroni, Rickfält (2009)

http://www.sbs.su.se/Global/IKE/Studentuppsatser/Tal%20om%20personal_kandidat.pdf, s.6

⁵⁷ Studioverket (2015) www.studioverket.se/om-studioverket

Sundberg som gör bedömningen över vem som kan bli medlem, håller i organiseringen av events och står för införskaffning av nödvändigheter så finns det ingen hierarki eller styrning på Studioverket berättar Drobnjakovic.

8.4.5. Gemenskap

Studioverket arrangerar med jämna mellanrum gemensamma happenings allt från after works, föreläsningar, workshops, kaffeprovningar till att man bara går ut och äter middag berättar Drobnjakovic. Vi är en familj, bästa vänner och kreativa junkies, säger han. Medlemmen Andersson håller med tankegången kring Studioverket som en familj, en familj av experter med bred kompetens. ”... bland annat har Toki gjort vår hemsida och vi får ständigt tips och idéer från alla runt omkring. Feedback är något som verkligen underlättar mitt arbete, så det frågar jag ständigt om.” säger Andersson.

8.4.6. Definition av fenomenet Coworking

Studioverket definierar coworking som synergieffekter i skapandet av ett sammansvetsat och branschkomplimenterande nätverk. Alla som arbetar här känner sig värdefulla och en del av en stark gemenskap säger Drobnjakovic. Detta är något som Malin Andersson ger ett liknande svar på då hon anser att coworking är synonymt med samarbete och synergi. Tillsammans tar dem sig an individuella som gemensamma uppdrag och projekt som del av ett Community.

8.4.7. Sammanfattande tabell

(Tab. 8)

Grundades	2012
Plats	<p>Visuell öppenhet: Öppen planlösning Transparens genom glasväggar</p> <p>Tillgänglighet: Flexplats: 09:00-18:00 mån-fre Fast plats: Dygnet runt, mån-sön</p> <p>Densitet Kompakt planlösning</p> <p>Flexibilitet Aktivitetsbaserade utrymmen</p> <p>Inredning Används som ett verktyg i att förstärka gemenskapen och i förtydligandet av konceptet</p>
Koncept	Skapandet av en plats som för människor från olika branscher närmare varandra, där dess respektive kompetens skapar synergieffekter
Ledning	Två personer i ledningen ansvarar för urvalet vilka som får arbeta på Studioverket, aktivt söka nya medlemmar samt marknadsföring av platsen
Medlemskap och nätverkande	23 medlemmar- Strikt urvalsprocess-Grundarna agerar ”gatekeepers” Flexplats: 2495kr/månaden, en månads uppsägningstid Tillgänglighet: 09:00-18:00 mån-fre Fast plats: 4495 kr/månaden, tre månaders uppsägningstid Tillgänglighet: Dygnet runt, mån-sön
Gemenskap	Regelbundna gemensamma aktiviteter och events Stark gemenskap
Definition av coworking	Synergieffekter i skapandet av ett sammansvetsat och branschkomplimenterande nätverk

8.4.8. Ledning kontra Medlemmar

(Tab. 9)

Studioverket		
Fråga	Ledning	Medlem
Hur definierar du coworking?	Synergieffekter.	Synergieffekter, samarbete.
Kan ni få hjälp/prata med entreprenörerna runt er?	Ja, vi är som en familj där alla hjälper alla.	En familj av experter med otroligt bred kompetens, En för alla, alla för en.
Finns det gemensamma rutiner?	Ja, går på afterworks, föreläsningar, middagar, kaffeprovningar etc.	Ja. Fester, afterworks, ibland föreläsningar.
Hur är/uppfattas konceptet?	Nätverksbyrå, kunskap och kompetens under ett och samma paraply.	Hög kompetensnivå där kreativitet och gemenskap står högt.

9. Analys

Eftersom coworking är ett relativt nytt fenomen har vi under studiens gång insett att det i dagsläget är svårt att skapa en definition av begreppet. Det är community-baserat och måste därför tolkas på olika sätt och utifrån sin egen kontext.

Idag kan den infrastrukturella utmaningen med att arbeta självständigt smidigt lösas endast med att köpa en laptop. Internet löser inte bara problemen med logistik men möjliggör även kommunikation människor emellan.⁵⁸ I våra intervjuer uppmärksammade vi att alla respondenter talade om "arbetsplatslösheten" som något negativt och psykiskt påfrestande. De talade om allt från svårigheter att dra gränser mellan det privata och arbetsrelaterade i och med att det snabbt utvecklats ett "24-7" arbetssätt, till brist på effektivitet och motivation. Samtliga uttryckte även en avsaknad av gemenskap och den stabilitet som de menade att känslan av tillhörighet faktiskt kan generera. Även om många menade att det är tidsmässigt fördelaktigt att arbeta platslöst, så ansåg de flesta att denna frihet på samma gång skapar instabilitet på många plan. Många kände sig stressade och att tillvaron blev allt mer osäker i relation till de sociala trygghetssystemen och att allt mer tid gick åt administration.

⁵⁸ Olma (2013), s.39

Även om vägarna dit skiljs åt så är ändå Clay Spinuzzis motto ”Working alone together”⁵⁹ det som förenar koncepten på Hoffice, Coffice, Entreprenörskyrkan och Studioverket. De erbjuder alla ett nytt arbetssätt där gemenskapen motverkar avskildhet.

Anders Mårsén berättar att när de startade upp Coffice 2009 så var de nästan ensamma om att driva denna typ av plats men han berättar att de idag är långt ifrån ensamma. Trenden har exploderat under de senaste två åren, inte bara i Stockholm men över hela Sverige.

Idag blir virtuella mötesplatser som bland annat Skype, Viber, Twitter, Facebook, LinkedIn allt mer utvecklade och erbjuder människor möjligheten att ”nätverka” utan förankring i tid och rum. Men parallellt med att allt fler av dessa välutvecklade virtuella tjänster lanseras så föds även fenomen som coworking som återinför platser där människor möts.

Både Coffices manager Hanna Bennehed och entreprenörskyrkans verksamhetschef Amanda Colldén är övertygade om att desto fler online-möten som uppstår, desto större växer även det mänskliga behovet av verkliga möten. Bennehed menar att den virtuella världen aldrig kan ersätta den energi som uppstår när människor möts i verkligheten. John B Thompson skriver att fysiska möten mellan människor är ett sätt att uppnå former av intimitet.

”Intima relationer till varandra omfattar ett dubbelriktat flöde av handlingar och yttranden, av vinster och förluster, av rättigheter och skyldigheter. Ömsesidighet är naturligtvis inte detsamma som jämlikhet. Intima relationer kan vara ömsesidiga och ändå vara- och är det också ofta- strukturerade på ett asymmetriskt sätt. Med utvecklingen av medierade former av kommunikation kan individer skapa en form av intimitet men den är då icke-ömsesidig.”⁶⁰

Thompson skriver att denna typ av ”icke-ömsesidig” kommunikation saknar många av de drag som typiskt förknippas med delandet av en plats.⁶¹ En icke intim interaktion förklarar Thompson är en relation utan ömsesidighet.⁶² Distansen i rum och tid mellan deltagarna gör att de upplever sig vara befriade från förpliktelser.⁶³

⁵⁹ Spinuzzi, (2012)

⁶⁰ Thompson (2001), s. 258

⁶¹ Thompson (2001), s. 258

⁶² Thompson (2001), s. 258-259

⁶³ Stokowska (2005), <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:131053/FULLTEXT01.pdf> s.9

9.1. Den tredje platsen

I sin bok ” The Serendipity Machine A Disruptive Business Model for Society 3.0” skriver Sebastian Olma;

“A third space is what emerges when digital technology fuses the real and the virtual in such a way that an unprecedented customer experience is created. Third spaces arise at the digital frontier, where technology enables the imagination to create new worlds by bringing together reality and virtuality. ”⁶⁴

Det var i vår intervju med Anders Mårsén som begreppet ”den tredje platsen” nämndes för första gången. Under undersökningens gång återkom begreppet hos flera av våra respondenter. Ursprungligen var det den amerikanska sociologen Ray Oldenburg som myntade begreppet “Den tredje platsen”, ett begrepp som står för platsen där människor samlas och har formella som informella möten utanför sitt hem och arbete.⁶⁵ I sin bok ”The Great Good Place” skriver han att dessa platser är mycket viktiga för samhället och även för demokratins utveckling. Att han kallar dem för tredje platser grundas på den platsindelningen han gör, hemmet är den första och arbetsplatsen den andra.

Enligt Oldenburg fanns det vissa värdegrunder som tredje platserna vilade på:

- Mötet sker på neutral mark.
- Social och ekonomisk status är inte av någon betydelse
- Kommunikation är den huvudsakliga aktiviteten.
- Tillgänglighet är en nödvändighet
- ”Stamgästerna” ger platsen sin generella atmosfär och välkomnar nya medlemmar att känna sig bekväma med platsen och människorna.
- Att hålla en låg profil
- ”Ett hem bortom det egna hemmet”, användare av det tredje rummet ska känna sig som hemma.

66

Med dessa värdegrunder ser vi vissa gemensamma nämnare till våra studieobjekt. Vi kommer att återkoppla till dessa längre fram. Först kommer vår analys att utforska utformningen och betydelsen av

⁶⁴ Olma (2013) https://www.seats2meet.com/downloads/The_Serendipity_Machine.pdf, s.43

⁶⁵ Oldenburg (1999) The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of the Community

⁶⁶ Oldenburg (1999) The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of the Community

platserna, hur de upprätthålls och till sist kommer vi undersöka till vilken utsträckning samarbeten och utbyten av kunskap faktiskt sker på de olika platserna.

9.2. Platsutformning

I artikeln ”Workplace collaborative space layout typology and occupant perception of collaboration environment”, har författarna Ying Hua, Vivian Loftness, Robert Kraut och Kevin M Powell gjort en omfattande kvantitativ undersökning under två år. Studien undersöker hur coworking och andra samarbetsplatsers utformning påverkar människors samarbetsvilja och till vilken grad den uppmanar till interaktion. Undersökningens resultat visar att platsens utformning har en stark påverkan på människors vilja att samarbeta och interagera med varandra. Författarna menar att själva vetskapen om platsutformning och dess positiva effekt på människors samarbetsvilja kan kopplas ihop med den kulturella förbindelsen mellan den sociala kontexten och platsen.⁶⁷ Studien visar att även om medlemmarna på dessa coworking platser inte medvetet formar sitt beteende eller sina handlingar så har vissa spatiala utformningar framhävt och uppmanat till en viss typ av beteende, något som de benämner som ”inbyggd önskebeteende”.⁶⁸ Utifrån denna undersökning tillsammans med våra observationer och intervjuer har vi utformat fem spatiala variabler för att kunna utföra en analys på våra fallstudier. Dessa är; *visuell öppenhet, tillgänglighet densitet, flexibilitet och inredning.*

På Entreprenörskyrkan, Coffice, och Studioverket kan man tala om plats som en fysisk lokalitet men när det kommer till Hoffice, måste vi tala om plats som en rörlig interaktiv plattform som formas av regler och till stor del psykologiska aspekter. Hoffice kommer därför att diskuteras i ett eget avsnitt längre ner.

⁶⁷ Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.6

⁶⁸ Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.6-10

9.3.Spatial analys

9.3.1. Visuell öppenhet

Hua, Loftness, Kraut och Powell definerar visuell öppenhet som;

“The ratio of total square footage of the office to the total length of its interior walls and partitions [...] The word ‘openness’, as in visual openness, has been used interchangeably with visibility.”⁶⁹

Planlösningen på både Entreprenörskyrkan och Coffice möjliggör en nästintill fullständig insyn i nästan alla delar av lokalen.

Entreprenörskyrkan har en öppen planlösning där man i princip från alla vinklar har en övergripande syn över alla dess medlemmar och även in i de inglasade konferens-, mötes- och telefonrummen. Det enda som man inte har direktinsyn till är myshörnan som ligger gömd längst bak i lokalen.

På Coffice har du insyn in i lokalen redan från gatan och väl på plats möjliggör glasdörrar även insyn i rummen längre in. Det enda utrymmet som är dolt är köket.

Även Studioverket präglas av en visuell öppenhet, platsen har tydliga rumsuppdelningar som avgränsas med mattor men en total avsaknad av väggar och dörrar. Köket är beläget i ena hörnan av lokalen medan toaletterna ligger längre bak i lokalen, medlemmarna rör sig därför kontinuerligt fram och tillbaks i lokalen. I sin artikel ”Defining Culture-The Paradigm Shift toward a collaborative economy” skriver arkitekten Christine Kenline att synliggörandet av andra medlemmar och deras beteende har en påvisad effekt på platsen och människorna. Hon hävdar att människor påverkas av varandra och att synligheten öppnar upp för interaktion.⁷⁰ Detta är tydligt på Coffice, Entreprenörskyrkan och Studioverket, där platserna synliggörs på ett sätt som ger medlemmarna en översyn över platsen. På alla tre platserna tolkar vi det som att insynen skapar en viss nyfikenhet och att folk tenderar att dras till varandra i och med synligheten. ”Utan att vi har en gemensam lunchtid på kyrkan, så har det bara blivit att nästan alla äter tillsammans kl. 12”, säger Amanda Colldén. Den visuella öppenheten sträcker sig längre än bara planlösningen på entreprenörkyrkan, på väggen i trappuppgången hänger en stor whiteboardtavla där allt som försiggår förutom det arbetsrelaterade på kyrkan dokumenteras. Allt från kommande föreläsningar, events, middagar, klubb och drinktips till dagens favoritlåt.

På Coffice skapar den visuella öppenheten en stark kontrast mellan det allmänna utrymmet och det tysta utrymme som medlemmarna erbjuds. Utifrån loungen ser du in i de tysta arbetsrummen som enbart de fasta medlemmarna har tillträde till, och dem ser självklart ut.

⁶⁹Hua, Loftness, Kraut, Powell, (2010)

http://www.researchgate.net/publication/46559672_Workplace_collaborative_space_layout_typology_and_occupant_perception_of_collaboration_environment, s.1

⁷⁰ Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.7

På Studioverket är mötesrummen inglasade och lokalen har en total avsaknad av dörrar och väggar vilket skapar en total synlighet som ger medlemmarna insyn i allt som sker på platsen.

9.3.2. Tillgänglighet

Hua, Loftness, Kraut och Powell definerar tillgänglighet som;

“Extent to which an employee's individual workspace is accessible to the external intrusions of others.”

När vi i vår undersökning kollat på vad som är rumsligt tillgängligt för medlemmarna inom varje organisation så har medlemskapet varit den faktor som skapar tillgänglighet.

Gemensamt för Coffice, Entreprenörskyrkan och Studioverket är att man av medlemskapen öppnar upp för ett eget kontorsutrymme och tillhörande kontorsmateriel så som skrivare, kök och postlåda, dock finns det variationer emellan dem. Tid är en viktig aspekt när det kommer till tillgängligheten av platsen. Tid är nämligen en faktor som ter sig densamma men ännu en gång så har medlemskapen en påverkan. På Entreprenörskyrkan och Studioverket så innebär ett medlemskap med fastplats att du har tillgång till arbetsplatserna dygnet runt, medan om du väljer en flexibel plats så är du begränsad till sagda tider. T.ex. på Entreprenörskyrkan så gäller det mellan klockan 09:00 – 17:00. På Coffice så gäller tider enligt Caféets öppettider dvs. klockan 07:45 – 18:00 på vardagar och klockan 10:00 – 17:00 på helger, undantagen gäller för event och dylikt som pågår i biblioteksområdet som är enligt överenskommelse med Coffice manager.

För Hofficemedlemmarna däremot så är det begränsad tillgänglighet då en Hoffice medlem måste anmäla sig till ett Hoffice event, vilka i sin tur är i mån av plats. Däremot så kan det finnas flera event tillgängliga på en och samma dag eller under samma vecka, vilket gör att om man som medlem missar eller att det är fullbokat så kan det finnas ett till event som man då istället kan boka sig på.

Hoffice eventen har en standard att pågå mellan klockan 09:00 – 17:00 men kan eventuellt variera beroende på vad Hoffice värden anser är godtyckligt.

9.3.3. Densitet

I artikeln ”Defining Culture-The Paradigm Shift toward a collaborative economy” skriver Kenline; ”With a dense layout, coworking increases collaboration between people through face-to-face interaction.”⁷¹

På Entreprenörkyrkan, Studioverket och Coffice är planlösningen kompakt i relation till antalet medlemmar och i Coffices fall, även i relation till medlemmar och allmänheten. På alla tre platserna sitter därför medlemmar och gäster tätt intill varandra. På frågan om och hur hon kommunicerar med de andra på Coffice svarar den fasta medlemmen Johanna Broman att hon oftast pratar med de som sitter närmast. För att det är det som känns mest naturligt säger hon och berättar att hon av slump stöttit bredvid en icke-medlem under en längre period och att de plötsligt upptäckte att de kan utbyta tjänster, stötta varandra i att hålla fokus och även dricka kaffe och umgås och prata om annat. Mycket handlar ju om slumpen och de oväntade möten som kan uppstå på dessa typer av platser men självklart underlättar det ju om man sitter nära och att samtalet blir naturligt, avslutar Broman.

9.3.4. Flexibilitet

Flexibiliteten är stor på alla dessa platser. Som flexmedlem styr du själv hur du vill sitta för dagen, det finns även en stor flexibilitet i att flexplatserna på samtliga platser lätt kan skjutas undan så att platsen förvandlas till t.ex. en eventplats. Flexibiliteten ligger också i att platserna är aktivitetsbaserade, de har alla utrymme som ska möta alla typer av aktiviteter och behov, exempelvis kök, tysta samtals-, konferens- mat- och vilorum.

72

Fig. 11 Illustration av innehållet på aktivitetsbaserade platser.

⁷¹Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.17

⁷²Olma (2013) bild tagen från: https://www.seats2meet.com/downloads/The_Serendipity_Machine.pdf, s.43

9.3.5. Inredning

På Entreprenörskyrkan menar grundarna att utformningen av platsen används som ett effektivt verktyg i förstärkandet av deras profil och arbetskultur. Redan i trappan upp får man en aning om vad det är för typ av arbetsplats man är på väg till. Trappstegen dekorerats av textbudskap och Amanda Colldén menar att de är budskap som syftar till att förstärka känslan av tillhörighet, och att medlemmarna påminns om att det är en arbetsmiljö som sträcker sig utanför det traditionella. Budskapet ”You have arrived. Start clapping as you walk in” symboliserar att medlemmarna inte förväntas bete sig på ett visst sätt, gränserna mellan de privata och arbetsrelaterade är något vi vill ska försvinna berättar Colldén. Utanför ingången hänger jackor och skor står uppdrade på golvet, på väggen bredvid sitter bilder på alla medlemmar. Ingången ger en hemtrevlig och familjär känsla. Enligt grundarna är utformningen även ett sätt att visualisera och tydliggöra olika uppgifter och processer. Deras utplacerbara flaggor med budskapen ”do you have 5 minutes to help me?” eller ”do you want to give me feedback on my new business idea?” är ett hjälpmedelssystem och ett bra exempel på medel som används för att underlätta interaktion mellan medlemmarna. Colldén berättar att utformningen även används för att förstärka en trygghetskänsla, vill du inte interagera med andra så ska du kunna dra dig undan, vårt mysrum tillgodoser det behovet.

På Coffice var utformandet av platsen i syfte att skapa en annorlunda arbetskultur och urban mötesplats i gränslandet mellan det offentliga och privata. Arkitekterna Anders Mårsén, Caroline Almqvist, Magnus Nilsson, Magnus Schön, Petter Hauffman, Anders Gäddlin och Elin Olsson hade under flera år funderat hur de skulle skapa en arbetsplats för sig själva och andra, som varken såg ut eller fungerade som ett vanligt kontor. Deras mål var att samla en allmän och en mer privat yta på en och samma plats. I uppstartningsfasen var tanken att de skulle totalrenovera platsen i och med att den var i ett ofärdigt skick med cement på golvet, synliga ledningar och rör, ojämna väggar och spruckna kakelplattor, men efter mycket om och men beslutade de att låta platsens ”ofärdighet” bli en del av charmen. Istället fokuserade arkitekterna istället på inredning och utformning av kaffebaren. Med hjälp av möblering och kaffebaren så skapar de en hemtrevlig men ändå arbetsvänlig plats med många bord och eluttag för att avlasta och ladda sin arbetsdator på.

Studioverkets inredning är välplanerad och grundarna som båda är arkitekter, har under flera år forskat kring hur människans välmående påverkas av både utformningen av och inredningen på platsen..

Utrymmet kring trappan ner från ingången har en tydlig uppdelning av interiört och exteriört. Utrymmet nedanför trappan är mörk med nedtonat ljus, tanken var enligt grundarna att skapa en ”grott-likande passage”. Det är i passagen som de placerat matrummet där de finns harmonisk belysning i väggarna

som kan justeras beroende på tillfälle.⁷³ Men resten av lokalen är betydligt ljusare och i varma färger för att medlemmarna ska kunna arbeta på bästa sätt och även för att skapa en känsla av en avslappnad, hemtrevlig miljö menar grundarna. Konferensrummet är avskilt med glasväggar och köket och ”Drop Down” platserna binds samman med bord och stolar i olika form, färg och storlek. Taket är i betong och har monterats för att skapa en mer organisk känsla och väggarna är ljudisolerade för att inte bullret från Kungsgatan ska störa arbetet.⁷⁴

9.3.6. Hoffice som en rörlig plats

Även om hemmets storlek varierar, utgör ändå ett hem en känsla av intimitet och närhet till de som befinner sig på samma plats. Intimiteten som hemmet framkallar kan kopplas till den densiteten som vi uppmärksammat på de andra tre platserna.

Plattformen hålls uppe av ett tydligt regelverk som i sig formar medlemmarnas syn på hemmet som miljö. Strukturen har t.ex. alltid vissa tydliga uppdelningar som att sovrummet är telefon- och mötesrum och vardagsrummet arbetsrum. I vår analys kan vi urskilja likheter med Ray Oldenburgs tankar kring det tredje rummet. Oldenburg menade att det tredje rummet inte är baserat på social och ekonomisk status.⁷⁵ Hoffice vilar på samma värdegrund i och med att det är helt kostnadsfritt och alla, oavsett om du är ung eller gammal, student som företagare, eller en ensam arbetare som bara söker en gemenskap. Alla är välkomna. Oldenburgs ”Ett hem bortom det egna hemmet” och att stamgästerna ger platsen sin generella atmosfär och välkomnar nya medlemmar, passar också väl in i beskrivningen av Hoffice som plats.

9.4. Upprätthållning av plats

9.4.1. Regler

För att upprätthålla coworking platser så krävs det att ledningen skapar ett tydligt ramverk för hur platsen ska fungera.

9.4.2. Hoffice

I och med att Hoffice inte är en platsfixera verksamhet utan något som är rörligt, måste platsen skapas och reglerna är det som plattformen vilar på. Reglerna är det som möjliggör att Hoffice är applicerbart och kan startas upp varsomhelst, närsomhelst, av vemsomhelst.

Som vi redovisat i vår datainsamling vilar Hoffice på ett ramverk av väl utarbetade regler, inte bara hur

⁷³ Hemberg (2013) <https://www.designworld.se/2013/12/18/studioverket-strippklubb-blir-kontor/>

⁷⁴ Hemberg (2013) <https://www.designworld.se/2013/12/18/studioverket-strippklubb-blir-kontor/>

⁷⁵ Moriset (2013) https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/914075/filename/Moriset_Coworking_Paper-Utrecht-Conference_Jan-2014.pdf, s.8

värden förväntas strukturera upp sitt hem men även vad som förväntas av honom eller henne. Även medlemmarna får tydliga riktlinjer över hur de förväntas agera och vilka tider de måste anpassa sig utefter. På Hoffice hemsida står alla regler och medlemmarna förväntas ha en insikt i hur upplägget kommer gå till redan innan de anländer men samtidigt är det även värdens uppgift att se till att styra upplägget och tydliggöra dagens upplägg så att alla är införstådda med vad som gäller.

9.4.3. Coffice

Redan från starten berättar Anders Mårsén att de var tydliga med att skapa så få regler som möjligt i hopp om att arbetsklubbens medlemmar ska få vara med att styra och skapa egna regler. Men givetvis finns det vissa utarbetade regler för att logistiken ska fungera och hyran ska kunna betalas.

Coffice är skapat för att vara en ”tredje plats” där de fasta medlemmarna och allmänheten möts under ett och samma tak. Det finns dock en tydliga struktur som skiljer arbetsklubben och allmänheten åt, om de betalande medlemmarna önskar en avskild arbetsmiljö. De fasta medlemmarna som betalar 1700kr/månaden (ex. moms) har därmed tillgång till de avgränsade rummen som biblioteket, köket och telefonrum. De fasta medlemmarna har även förtur till platserna i loungen. Medlemmarna har även förmåner som gratis kaffe i köket, 20 % rabatt på all dryck i kaffebaren, postboxar, skanner, kopierings- och utskriftsmöjligheter. Att de betalande medlemmarna får det som de betalar för är något som managern Hanna Bennehed har som uppgift att styra. Bennehed berättar att det även finns en arbetsklubbsvärd som ansvarar för att ta hand om alla medlemmar och konferensgäster på Coffice. Värden tar hand om fakturering, ekonomiuppföljning och löneadministration för personalen i kaffebaren. Bennehed har även uppgift att se till att alla nödvändigheter inhandlas och beställs samt ansvar för organiseringen av events och Coffice ansikte utåt. De tre konferens- och mötesrummen kan hyras av alla, medlemmar som utomstående, hyran är 400 kr/timme men de fasta medlemmarna betalar halva priset.

9.4.4. Entreprenörskyrkan

Entreprenörskyrkan har bara betalande medlemmar vilket gör att det finns ett tydligt regelverk som de måste anpassa sig efter. Även om det inte är så många. De finns tre olika typer av medlemskap, ”Arbetsplats”, ”Arbetsplats i kyrkan” och ”Fastplats”. Medlemskapet ”Arbetsplats” tillåter medlemmen att sitta från kl. 9-17 två dagar i veckan på vardagar, de har ett begränsat område där de kan sitta samt att man måste rensa sin plats efter dagens slut. De andra medlemskapen ”Arbetsplats i kyrkan” ger dig fri tillgång dygnet runt på vardagar samt att man måste rensa platsen efter dagens slut. Till sist erbjuds medlemskapet ”Fastplats” där man ges tillgång dygnet runt varje dag på året, en fast arbetsplats innebär att medlemmen kan lämna sitt arbetsmaterial samt fri tillgång till konferensrum.

Ledningen som består av Petra Jonsson, Jesper Lejfjord, Jesper Lindmarker och Amanda Colldén ansvarar för att;

- Hitta nya samarbeten och utveckla de som redan har idag.
- Marknadsföra kyrkan och hitta nya hyresgäster.
- Inhandla nödvändigheter.
- Prata med hyresgästerna, fånga upp idéer och synpunkter.
- Arrangera såväl frukostmöten och afterworks såsom större externa event.

9.4.5. Studioverket

Som nämnt agerar ledningen på Studioverket som ”gatekeepers” och ansvarar därför över vilka som får möjligheten att arbeta på platsen, de söker även aktivt söka nya medlemmar genom annonsering och social media. Ledningen har även uppgiften att marknadsföra platsen.

Det finns två typer av medlemskap, ”fasta” och ”Drop-Down”. Drop-Down innebär att man väljer sin plats utefter dagen och att man plockar undan efter sig vid dagens slut. Dessa medlemmar har en begränsning att utnyttja lokalen endast under kontorstid 09:00-18:00 och inte på helgerna.

En fast medlem har en fast plats där de tillåts att lämna arbetsmaterial och personliga tillhörigheter även efter dagens slut. Fasta medlemmar får utnyttja lokalen dygnet runt, alla dagar. Helger och kvällar är endast till för medlemmar, gäster och vänner är inte tillåtna.

Ett medlemskapskontrakt innehåller ett generellt NCA- (National commercial agreement) och NDA (non disclosure agreement) avtal.

9.4.6. Jämförande tabell & reflektioner

I nedan stående tabell (Tab. 10) ges en sammanställning av de fyra coworking platsernas svar gällande koncept, medlemskap, ledning, definition av coworking och gemenskap.

Vad vi kan se som likheter platserna emellan är att samtliga har som mål att skapa en mötesplats där människor kan samlas och arbeta tillsammans fast utifrån individuella mål. Vilket urspeglas i koncept, definition av coworking samt gemenskap.

Skillnaderna ligger i medlemskap och ledning, där den grundläggande idén kring vilken sorts entreprenör som kan arbeta på platsen och hur dessa platser ska styras i förhållande till medlemskapet, är annorlunda organisationerna emellan.

(Tab. 10)

	Hoffice	Coffice	Entreprenörskyrkan	Studioverket
Koncept	Skapandet av ett community för sociala entreprenörer och arbetsplatslösa med syfte att skapa temporära arbetsplatser i varandras hem.	Skapandet av en tredje plats som öppnar upp en dialog mellan kontoret och staden	Skapandet av en stark gemenskap där man inte behöver separera det privata och yrkesrelaterade- jaget	Skapandet av en plats som för människor från olika branscher närmare varandra, där dess respektive kompetens skapar synergieffekter
Medlemskap	505 medlemmar- Ingen urvalsprocess- alla är välkomna att bli medlemmar Kostnadsfritt	12 medlemmar- Ingen urvalsprocess- alla välkomna i mån av plats Fast plats: 1700 kr/månaden	65 medlemmar- Ingen urvalsprocess- alla välkomna i mån av plats Flexplats: 1600 kr/månaden exklusive moms Fast plats: 3200 kr/månaden exklusive moms	23 medlemmar- Strikt urvalsprocess- Grundarna agerar "gatekeepers" Flexplats: 2495kr/månaden, Fast plats: 4495 kr/månaden
Ledning	En person utvecklade grundidén och skapade ett applicerbart regelverk, men som medlem är alla välkomna att vara värdar och bjuda in andra medlemmar till sitt hem. Alla är på så sätt med i ledningen.	En personer i ledningen vars främsta uppgift är att; befinna sig på plats, inhandla nödvändigheter, uthyrning av kontorsplatser/konferensrum och underlätta interaktion	Fyra personer i ledningen vars främsta uppgift är att; befinna sig på plats, inhandla nödvändigheter, marknadsföring, uthyrning av kontorsplatser/konferensrum och underlätta interaktion	Två personer i ledningen ansvarar för urvalet vilka som får arbeta på Studioverket, aktivt söka nya medlemmar samt marknadsföring av platsen

Definition av coworking	Plattform där man delar en gemenskap med andra men samtidigt lägger stor fokus på sitt enskilda arbete	Skapande av en tredje plats- en plats i gränlandet mellan det privata och det offentliga där kunskapsutbyten möjliggörs på ett nytt sätt.	Skapande av en stark gemenskap där man inte skiljer mellan privatliv och affärer.	Synergieffekter i skapandet av ett sammansvetsat och branschkomplimenterande nätverk
Gemenskap	Stark gemenskap stöd i att upprätthålla disciplin och effektivitet under dagen genom att arbeta i tidsintervaller. Stark nätverkskultur med betoning på frivillighet	Regelbundna gemensamma aktiviteter och events Stark nätverkskultur	Regelbundna gemensamma aktiviteter och events Samarbete sker kontinuerligt Medlemmarna umgås även privat	Regelbundna gemensamma aktiviteter och events Stark gemenskap ”Familjen”

9.4.6.1. Reflektioner

I avsnittet ”Presentation av intervjuresultat” ser vi att svaren på våra frågor inte skiljer sig särskilt mycket åt mellan de enskilda organisatörerna och medlemmarna på varje plats, vilket ger vissa indikationer att konceptet är tydligt och genomsyrar hela verksamheten. Utifrån ovanstående tabell ställer vi oss ändå kritiska till vissa aspekter.

Det privata och yrkesrelaterade – jaget ska inte behöva separeras enligt Entreprenörskyrkans koncept, men vi ställer oss kritiska till vilken mån en medlem kan vara privat och hur privat man egentligen vill vara då medlemmarna representerar sitt eget företag på denna plats? Utan en hierarkisk struktur och en ledande chef blir det självklart en avsaknad av en ”förväntad” arbetsprestation och ett visst beteende som kanske ska vara representativt för hela verksamheten men vi har ändå svårt att tro att människor på dessa platser inte måste göra vissa urskiljningar mellan det privata och arbetsrelaterade och därmed följer vissa oskrivna regler. En av anledningarna att fenomenet ens uppkommit är som tidigare nämnt; att komma ifrån ett 24/7 arbetssätt där gränserna mellan arbetstid och fritid suddas ut och i längden, enligt Christina Bodin Danielsson skapar en ohållbar livsstil.⁷⁶ Och för att kunna arbeta effektivt under vissa timmar ställer vi oss frågan om man faktiskt inte måste separera det privata och yrkesrelaterade. Även Studioverkets beskrivning av skapandet av en ”familj” väcker samma tankar, vad innebär det egentligen att vara del av denna familj? Kan du agera så som du gör med din riktiga familj eller ger man

⁷⁶ Bodin Danielsson (2010) <http://kth.diva-portal.org/smash/get/diva2:349771/FULLTEXT01>

sig själv begränsningar till vad som är acceptabelt beteende då medlemmen representerar sitt företag även här?

Som en del av Hoffices gemenskapsbeskrivning betonar man frivilligheten i deltagandet av de gemensamma aktiviteterna. Eftersom vi själva tagit del av ett Hofficevent så upplevde vi att ”frivilligheten” ändå inte var så självklar. Vid en gemensam paus var det en gemensam danssession. En av forskarna valde t.ex. att inte delta och då kände denne att det var ansträngt att enbart observera och upplevelsen av att de som faktiskt deltog kanske skulle känna sig uttittade. Därför ställer vi oss kritiska till hur pass fri frivilligheten egentligen är?

9.5. Produktion av tillfällighet

När vi nu nått en djupare förståelse över platsens utformning och regler så måste vi även undersöka den mänskliga upplevelsen av rummet. Sociologen och filosofen Henri Lefebvre benämner den symboliska kopplingen mellan plats och människa för det så kallade ’sociala rummet’. Det ’fysiska rummet’ där de mänskliga aktiviteterna pågår, menar han är vad som bildar ett socialt rum.⁷⁷

I boken ”Accelerating Serendipity with Coworking” menar Chris Messina att man kan se produktionen av tillfällighet (serendipity) som en av huvudprinciperna i coworking som fenomen. Vad han menar med tillfällighet är möjligheten att göra oväntade och givande upptäckter genom att delvis förlita sig på slumpen.⁷⁸ I ”Building new places of the creative economy. The rise of coworking spaces” skriver Moriset att coworking handlar om att skapa platser där man till viss mån låter slumpen styra.⁷⁹ Även Coffices grundare Anders Mårsén menar att det är skapandet av slumpartade möten mellan människor från olika branscher och världar som ökar chanserna att det kan uppstå gynnsamma möten. Det är detta som Sebastian Olma benämner som “the production of serendipity”⁸⁰ eller “produktion av tillfällighet”.

I vår studie erbjuder samtliga coworking platser olika sorters medlemskap som alla har en påverkan på det som Lefebvre benämner som det sociala rummet. Medlemskapen bidrar inte bara till verksamhetens intäkter men kan även ses som ett verktyg i produktionen av tillfällighet som formas i rummet. På alla coworking platserna produceras tillfällighet, dock med olika intensiteter, från högst till lägst kan våra

⁷⁷ Gustavsson (2011) <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=2370550&fileOid=2370554>, s.9-11

⁷⁸ Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.17

⁷⁹ Moriset (2012) https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/914075/filename/Moriset_Coworking_Paper-Utrecht-Conference_Jan-2014.pdf,

⁸⁰ Olma (2013), s.1

studieobjekt rankas i ordningen; Hoffice, Coffice, Entreprenörskyrkan och Studioverket. Kenline refererar till Messina som skriver att om man slår ihop människor, som kanske aldrig annars skulle träffas, så kan det plötsligt börja hända intressanta saker. Denna process benämner han som ”accelerated serendipity”. Messina menar att det är ur denna ”accelerated serendipity” som det bildas olika typer av relationer människor emellan, han refererar då till vad den amerikanska sociologen Mark S. Granovetter benämner som starka och svaga länkar inom dessa nätverk.⁸¹

I mitten på 1980-talet blev Granovetter uppmärksam för sin teori om svaga och starka länkar inom sociala nätverk. Granovetter menar att det inom närverksteori finns vissa essentiella grundstenar som nätverken vilar på. Han talar om noder som sedan är förenade med länkar, dessa två byggstenar är vad Granovetter menar bildar ett nätverk. Eftersom de sociala nätverken utgörs av individer eller kollektiv så kallas noderna för aktörer och länkarna för sociala relationer. Länkarna kan antingen vara svaga eller starka och när en aktivitet sker mellan länkarna så uppstår det vad Granovetter kallar för ett flöde.⁸² Starka länkar beskriver han som ”den känslomässiga intensiteten, graden av närhet och den ömsesidiga servicen som karaktäriserar länken”.⁸³ Dessa starka länkar är de människor som man bygger upp en nära relation till, medan de svaga länkarna är kontakter som man har en mer ytlig relation till. Granovetter menar att det är de svaga länkarna som skapar ett slags brobyggande nätverken emellan och därför tillför ett kontinuerligt flöde.⁸⁴

Om vi kopplar Granovetters teori till vår studie så kan man se exempel på det han definierar som svaga och starka länkar, i synnerhet på Hoffice och Coffice. Fenomenet uppstår även, till viss mån, på Entreprenörskyrkan och Studioverket.

Eftersom både Hoffice och Coffice agerar som ett ”tredje rum” där allmänheten bjuds in, så skapas det ett naturligt och kontinuerligt flöde av nya människor. På Hoffice kan man se ledningen, det vill säga, Hofficevärdarna som de starka länkarna och dess medlemmar som de svaga. Medlemskapet är också gratis på Hoffice, vilket skapar en hög intensitet av tillfällighet då personer oavsett status eller ekonomi är välkomna. På Coffice kan man se de fasta medlemmarna som de starka länkarna och flödet av allmänheten som de svaga länkarna.

⁸¹ Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.17

⁸² Knutsson (2006) <http://epubl.ltu.se/1402-1552/2006/152/LTU-DUPP-06152-SE.pdf>, s.6

⁸³ Knutsson (2006) <http://epubl.ltu.se/1402-1552/2006/152/LTU-DUPP-06152-SE.pdf>, s.7

⁸⁴ Knutsson (2006) <http://epubl.ltu.se/1402-1552/2006/152/LTU-DUPP-06152-SE.pdf>, s.6

Entreprenörskyrkan och Studioverket bygger till största del på starka länkar, men de så kallade flexmedlemmarna kan, till viss mån, ses som de svaga länkarna. Det grundar vi på att ledningen på Entreprenörskyrkan och Studioverket medvetet skapat ett system där uppsägningstiden för flexmedlemmar är en månad och tre för det fasta, alltså är uppsägningstiden betydligt kortare för flexmedlemmarna vilket då möjliggör att ruljansen på dessa är större. Granovetter skriver; ”De svaga länkarna är en viktig tillgång för att genomföra möjliga rörliga tillfällen. Genom att se detta genom ett makrovinklat synsätt så spelar de svaga länkarna en del i effektiviseringen av den sociala sammanhållningen”.⁸⁵

9.6. Aktivitetsteorin

Även om det finns markanta skillnader mellan våra fyra Coworking platser så delar dem ändå tankar kring skapandet av en tredje plats, platsutformning, regler, produktion av tillfälligheter (serendipity) och starka och svaga länkar.

Sebastian Olma menar att den tredje platsen är det som uppstår när verkligheten och det virtuella möts.⁸⁶ När vi fastställt vilka faktorer det är som påverkar organisationerna, så använder vi ’Fjärde Generationens Aktivitets Teori’ för att undersöka vad det är som sker och hur allt hänger ihop.

Teorin beskriver hur variablerna subjekt, objekt, verktyg, community, maktförhållanden och regler interagerar med varandra för en enskild medlem på Coworking plats och hur det kan leda till ett potentiellt delat objekt med en annan medlem på samma Coworking plats.

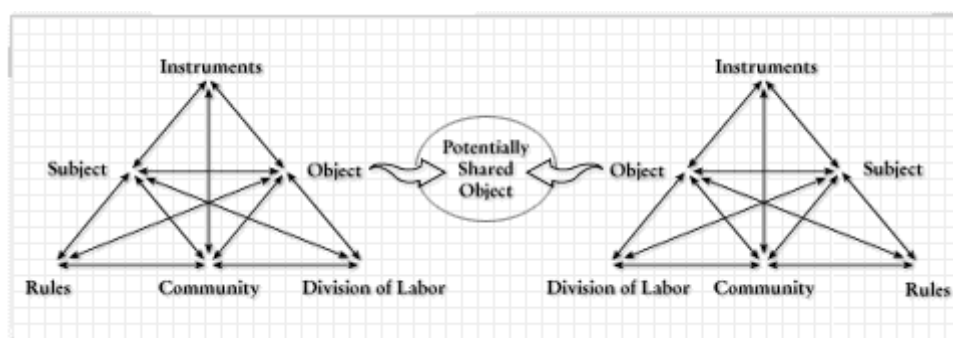

Fig. 12 Tredje/Fjärde Generationens Aktivitets teori⁸⁷

Dessa variabler är gemensamma för Hoffice, Coffice, Entreprenörskyrkan och Studioverket fungerar i denna ordning:

⁸⁵ Knutsson (2006) <http://epubl.ltu.se/1402-1552/2006/152/LTU-DUPP-06152-SE.pdf>, s.6

⁸⁶ Olma(2013), s.30

⁸⁷ CRADLE 2014) Bild tagen från: <http://www.helsinki.fi/cradle/chat.htm>

9.6.1. Subjekt & Objekt

Alla medlemmar på våra Coworking platser har egna företag vilket då innebär att dem har egna individuella mål. Vi kan då i teorin placera in att medlemmen (subjekt) korrelerar med målet (objekt) från första början.

9.6.2. Verktyg

För att medlemmarna ska kunna utföra sitt arbete på någon av dessa Coworking platser så måste deras arbete först vara kunskapsbaserat. För att kunna arbeta inom kunskapsbaserade yrken så används ett verktyg. Detta är internet. Genom internet så ska du som Coworking medlem kunna utföra allt ditt arbete var som helst.

9.6.3. Community

Av samtliga medlemmar vi intervjuade så upplevde dem att det fanns en avsaknad av input från annat håll, vilket hämmade deras motivation och kreativitet i arbetet när de jobbade hemma eller på andra platser. Genom en stark community får medlemmarna denna motivation och kreativitet, vilket dem innan berättat att de känt en avsaknad av.

9.6.4. Maktförhållanden genom sociala nivåer

Eftersom man inte strävar efter ett och samma mål så finns det inte några tydliga maktförhållanden, vilket gör att det inte finns en chef som styr eller någon sorts arbetsfördelning.

Dock har samtliga Coworking platser en ledning som har skapat medlemsnivåer till vilka medlemmarna måste förhålla sig till beroende på hur de vill jobba. Detta manifesterar sig genom kontors- och tids förmåner.

9.6.5. Regler

Regler finns det inom dessa platser men det varierar i hur styrande de är platserna emellan, det finns även oskrivna regler eller normer.

9.6.6. Potentiellt delat objekt

När medlemmar går igenom dessa variabler inom Aktivitetteorin så deltar dem i en gemenskap, vilket formar deras arbete och mål. Vid en stark gemenskap så finns möjligheten till att medlemmar hjälper varandra och då delar målet i en form av synergi företag emellan.

10. Slutsats

Genom intervjuer och observationer som sedan analyserats och kopplats till tidigare forskning har vi undersökt och analyserat fenomenet coworking utifrån fyra platser i Stockholm. Vi har nått slutsatsen att Coworking är ett fenomen som inte går att definiera i dagsläget eftersom att det är så pass nytt och i ständig rörelse. Trots detta så förenas ändå alla platser i ett koncept som syftar till att uppfylla människors önskan att kunna arbeta självständigt, men utan att isolera sig.

I våra intervjuer berättar samtliga organisatörer och grundare att miljön eller utformningen av platsen kan ses som ett verktyg i att förmedla platsens budskap eller oskrivna regler. Även om de alla gör det på olika sätt. Något som förenar platserna i vår spatiala analys är att de är relativt kompakta, vilket gör att människors personliga och sociala sfärer kontinuerligt överlappas. Detta ökar tillfälligheterna för människor att interagera.

För att besvara frågan till vilken utsträckning det faktiskt finns en delad gemenskap mellan deltagarna och organisatörerna på dessa platser så påvisar våra fallstudier att det faktiskt finns en stark gemenskap och att samarbeten uppstår mellan både medlemmar, organisatörer och, som i Hoffice och Coffice fall även med allmänheten, och att det är något som sker kontinuerligt och som en naturlig del av konceptet. I intervjun med Hoffice grundaren Christoffer Grandin Franzén så berättar han -”[...]även om vi gör vår enskilda grej så använder vi gruppen för att ge varandra stöd, stöd att göra saker bättre, stöd att använda våra respektive nätverk och hitta rätt och stöd av att må bättre under vår arbetsdag. En av våra medlemmar har hjälpt oss att skapa Hoffices hemsida och vid senare tillfällen har även jag kunnat erbjuda hjälp tillbaks. Sådana utbyten sker hela tiden.”

En av Coffices fasta medlemmar Johanna Broman berättar att hon vid ett flertal tillfällen fått- och erbjudit andra hjälp genom att utbyta tjänster gratis och hon upplever nätverkskulturen på platsen som väldigt stark mellan medlemmar och icke-medlemmar. Entreprenörskyrkans fasta medlem Carl Gustav Rehnberg berättar att han upplever att det har en väldigt starka gemenskap och att många är vänner även utanför arbetet. Detta bidrar till att man stöttar varandra, alla gör det som dem är bra på, och så delar man kontakter, tips och nya affärsidéer berättar han. Rehnberg berättar även att de håller på att utveckla ett system där alla medlemmars kompetenser ska listas så att de snabbt kan söka upp den hjälp de behöver, just för att underlätta samarbeten och spridning av kunskap.

Studioverkets Toki Drobnjakovic kallar gemenskapen för “familjen” dvs. alla medlemmar ska kunna be- och få hjälp av vem som helst, när som helst. I intervjun med Drobnjakovic så beskrev han det som; ”Istället för att fråga någon om hjälp när du fastnar i ditt arbete, så vet du istället att personen du väljer att vända dig till knappt kan vänta med att sätta tänderna i att hjälpa till och tillsammans kanske skapa

något ännu bättre!” Medlemmen Malin Andersson håller med att Studioverkets företagskultur är som en familj utan en hierarkisk struktur. ”Allt är helt prestigelöst. Alla för en, en för alla”, säger hon.

11. Diskussion om framtida forskning

Eftersom coworking både styrs av platsen, reglerna och människorna, så menar Kenline att relationen mellan platsen och människorna är en viktig del i att kunna definiera gemenskapen och den organisationskultur som uppstår.⁸⁸ Det vi konstaterat i vår spatiala analys, menar även Kenline att en coworking plats formas där den rumsliga strukturen sammanför människor, en kompakt struktur är därför att föredra. Detta påverkar i sin tur informationsutbytet genom att öka flödet och typen av delade tillgångar.⁸⁹

Coworking platserna går i tydlig linje med Ray Oldenburgs tredje plats och vi ser i synnerhet likheter med värdegrunden ”ett hem bortom det egna hemmet.”⁹⁰ Alla våra platser upprätthålls av en struktur som är avskalat från det traditionella och hierarkiska, där uppgifter delegeras uppifrån och hela verksamheten strävar efter samma mål. Medlemmarna arbetar självständigt utifrån sina egna mål och använder gemenskapen och platsen som hjälp, motivation och stöd.

Det är viktigt att skapa en miljö som inspirerar och får människor att känna sig trygga, säger Amanda Colldén.

I ”Justifying place in a virtual world” skriver Duffy;

“Within the wider phenomenon of urbanization, the real value of cities is that they constitute concentrations of knowledge, communicated in a partly physical and partly virtual way through multiple, overlapping networks.”⁹¹ Coworking är ett arbetssätt som förenar den verkliga och virtuella världen genom att föra människor samman så att nya möten sker men samtidigt arbetar självständigt och virtuellt.

Regler formar platserna men ändå finns en uttrycklig öppenhet för förändring och en ovilja att styra allt för mycket. Reglerna skapar snarare tillfälligheter för personer från olika branscher och världar att

⁸⁸ Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.14-16

⁸⁹ Kenline (2013)

http://www.academia.edu/2327744/Defining_a_Culture_The_Paradigm_Shift_Toward_a_Collective_Economy, s.14

⁹⁰ Oldenburg (1999) *The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of the Community*

⁹¹ Duffy (2007),

http://www.aecom.com/deployedfiles/Internet/Capabilities/Design%20and%20Planning/Strategy%20Plus/FDuffy_Connecte d%20Real%20Estate.pdf, s.129

mötas samt hjälpa och ta hjälp av varandra. Genom dessa möten formas sociala nätverk som består av vad Granovetter kallar för starka och svaga länkar.⁹²

Även om vi i dagsläget inte kan skapa en entydig definition av vad coworking faktiskt är, så är det ändå tydligt, människors vilja att träffas och arbeta i en gemenskap oavsett om målen är enade eller inte- är oerhört stark.

Thompson skriver;

”Genom att förändra vår föreställning om plats får de nya kommunikationsteknologiernas utveckling också en viss betydelse för människors känsla av tillhörighet - det vill säga deras känsla för de grupper och gemenskaper som de anser sig tillhöra. Känslan av tillhörighet härrör i viss utsträckning från känslan av att dela en historia och en plats, en gemensam bana i tid och rum”.⁹³

⁹² Knutsson (2006) <http://epubl.ltu.se/1402-1552/2006/152/LTU-DUPP-06152-SE.pdf>, s.6

⁹³Thompson (2001), s. 49

12. Referenslista

Publicerade källor:

Arvidsson, Jenny & Eriksson, Isabelle (2013) *Det sociala nätverkets betydelse i anställningsprocesser på sex företag*. C-uppsats, Stockholms Universitet.

Bodin Danielsson, Christina (2010) *THE OFFICE—An Explorative Study Architectural Design's Impact on Health, Job Satisfaction and Well-being* Svensk titel: *KONTORSARBETE—en explorativ studie om sambandet mellan det arkitektoniska rummet och arbetstillfredsställelse, hälsa och välbefinnande*. PhD Dissertation, ISRN KTH/ARK AA-10:02-SE ISBN 978-91-7415-700-0 KTH School of Architecture and Built Environment

Bryman, Alan & Bell, Emma (2013) *Företagsekonomiska Forskningsmetoder*. Upplaga 2 ISBN 978-91-47-09822-4, Författarna och Liber AB

Duffy, Frank. M.fl, (2007), *Connected Real Estate: Essays from Innovators in Real Estate, Design, and Construction*, Kent, England: Torworth Publishing

Eisenhardt, Kathleen M. (1989) *Building Theories From Case Study Research*. *Academy of Management. The Academy of Management Review*; Oct 1989; 14, 4; ABI/INFORM Global

Falkner, Carin (2007). *Datorspelande som bilning och kultur*. C-uppsats, Örebro Universitet

Freeland, Cynthia (2003) *Konst Teori*, Oxford University press.

Friberg, Sofia, Kolokotroni, Anni & Rickfält, Evelina (2009) *Tal om personal- Snack, siffror eller styrverktyg?* C-uppsats, Stockholms Universitet.

Gustavsson, Lina (2011). *Närvaro, frånvaro, användning och Anpassning. Odokumenterade immigranternas sociala rum i den svenska kontexten*. C-Uppsats, Kulturgeografi, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds Universitet.

Gustavsson, Bob (2014) *AKTIVITETSBASERAT - ETT ARBETSSÄTT FÖR EN AKTIV FRAMTID*. Kth, Institutionen för fastigheter och byggande- Masteruppsats.

Granovetter, S Mark (1973) "The Strength of Weak Ties" *American Journal of Sociology*. Vol 78(6) sid 1360-1980.

Hansson, Anette & Wallström, Therese (2002). *Det fysiskt virtuella livet*. Nya Medier 5p

Höjd, Johanna & Jaxelius, Anna (2010) *Vi trivs bäst i öppna landskap, eller? En utvärdering av förändringen från cellkontor till öppna kontorsskapskap hos Skatteverket i Helsingborg*. Sociologiska institutionen Avdelningen för pedagogik, C-uppsats,

Hua, Ying, Loftness, Vivian, Kraut, Robert & Powell, Kevin M (2010). *Workplace collaborative space layout typology and occupant perception of collaboration environment*. *Environment and Planning B Planning and Design* (Impact Factor: 0.83); 37(3):429-448. DOI: 10.1068/b35011

- Jansson, Nils, Wenklo, Ludwig, Wintzell, Erik, Dybeck, Erik, Larsson, Jenny & Karlsson, Andreas** (2014) *Företagskultur över nationsgränser– Wiretronic AB:s expansion till Tyskland*. C-uppsats, Chalmers Tekniska Högskola.
- Kenline, Christine** (2013). *Defining Culture-The Paradigm Shift toward a collaborative economy*. C uppsats, Indiana University
- Knutsson, Linda** (2006). *Varför har män mer framgång än kvinnor inom akademien? En studie i kvinnors problem att nå högre tjänster inom universitetsvärlden*. D-uppsats, Luleå Tekniska Universitet
- Lain, Andrew** (1993). *Changing business: post-Fordism and the workplace*. The responsible workplace, Oxford.
- Lefebvre, Henri** (1991) *The Production of Space*, Oxford: Basil Blackwell, originally published 1974.
- Mattisson, Ola** (2000) *Kommunala huvudmannastrategier för kostnadspress och utveckling– en studie av kommunal teknik*. Lund Studies in Economics and Management 57 Institute of Economic Research Lund University s. 38
- Moriset, Bruno** (2013) *Building new places of the creative economy. The rise of coworking spaces*. Theme C. Creativity, creative class and urban development. UMR 5600 EVS – University of Lyon. s. 2
- Olma, Sebastian** (2013). *The Serendipity Machine A Disruptive Business Model for Society 3.0. Creative commons*.
- Oldenburg, Ray** (1999) *The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of the Community*, New York: Paragon House.
- .Ruegård, Linda, Pehrson, Janne & Glemfelt, Anders** (2007) *Organisationskultur i Borås Stad –En väg i rätt riktning?*. Institutionen för Pedagogik Centrum för arbetsliv och arbete, CAV. C-uppsats, Högskolan i Borås.
- Sandahl, Ann-Louise** (2013) *Konstens Dematerialisering*. C-uppsats, Högskolan i Halmstad
- Stumpf, Christian** (2013) Master thesis: *Creativity & Space. The Power of Ba in Coworking Spaces*. Mag.Uppsats, Zeppelin Univesität.
- Stokowska** (2005), *Nätdejting-Personlig marknadsföring på Sveriges största dejtingsajt - Match.com*, C-uppsats, Uppsala Universitet.
- Spinuzzi, Clay** (2012). *Working Alone Together: Coworking as Emergent Collaborative Activity*. Journal of Business and Technical Communication, 26(4).
- Surman, Tonya** (2013) *Building Social Entrepreneurship through the Power of Coworking*. Innovations: Technology, Governance, Globalization, Volume 8, Issue 3/4, 2013, (Article) 3XEOLVKHGE\7KH0,73UHV V Fo.
- Thompson, John B** (2008) *Medierna och Moderniteten*. Daidalos AB.

Williams, Kate & Durrance, Joan (2008). *Social Networks and Social Capital: Rethinking Theory in Community Informatics*. The journal of community informatics. Vol 4, No 3.

Yin, Robert K (2014). *Case Study research: design and methods*. Sage publications Inc, United Kingdom.

Elektroniskt publicerade källor:

CRADLE (center for research on activity, development and learning) (2014). University of Helsinki: *Cultural-historical Activity theory and Developmental Work Research* Hämtad från: <<http://www.helsinki.fi/cradle/chat.htm>> den 10 november 2014

Dilettant AB. (2014). *Det Allmänna Kontoret*. Hämtat från: <www.allmannakontoret.se/> den 3 oktober 2014. Avsnitt; koncept

Framtid.se (2013) *Entreprenörerna i Kyrkan*. Hämtat från: <http://issuu.com/framtidsutveckling/docs/framtid_150_2> den 4 november 2014. s. 13-15

Hemberg, Erik (2013). Artikel i DesignWorld: *Från f.d strippklubb till fräscht kontor*. Hämtad från: <<https://www.designworld.se/2013/12/18/studioverket-strippklubb-blir-kontor/>> den 15 december 2014

Hoffice (2014) *Hoffice*. Hämtat från: <www.hoffice.se> den 1 december 2014.

TDC Kontrarevolutionen (2015) Hämtad från: <<http://www.kontorsrevolutionen.se/>> den 14 januari 2015

Lagerkranz, Agneta (2014). Artikel i SvD: *Jobba hemma tillsammans, en starkt växande trend*. Hämtad från: <http://www.svd.se/naringsliv/karriar/kollektivt-hemmajobb-ny-trend_4067349.svd> den 16 oktober 2014

Prof. Harry Daniels, University of Bath (2002). *Engeström's outline of three generations of activity theory*. Hämtad från: <<http://www.bath.ac.uk/research/liw/resources/Models%20and%20principles%20of%20Activity%20Theory.pdf>> den 2 november 2014

Studioverket (2014). *Studioverket*. Hämtat från: <www.studioverket.se/> den 20 oktober 2014

Toivanen, Susanna, Seifarth, Sofia (2010). *Rum för Arbete*. Hämtat från: <http://www.arbetetsmuseum.se/images/stories/PDF_mapp_1/Rum_for_arbete_rapport.pdf> den 4 oktober 2014. s. 7

Valentin, Max (2014). Artikel i Entreprenör-tidningen före företagsamt folk: *Bli rik på att kontora rätt, sju vägar till framgång*. Hämtad från: <<http://blogg.entreprenor.se/foretagsamt/bli-rik-pa-att-kontora-ratt-sju-tillvagar-framgang/>> den 13 januari 2015

Vasakronan (2015). *Aktivitetsbaserade kontor*. Hämtat från: <<http://vasakronan.se/den-smarta-arbetsplatsen/aktivitetsbaserat-kontor>> den 20 januari 2014.